

KENT YAYINLARI No. 17
YABANCI OYUN YAZARLARI No. 7

GÜN MATBAASI
İSTANBUL — 1970

ANTON ÇEHOV

ÜÇ KIZKARDEŞ

Türkçesi :
ÜLKÜ TAMER

ÖZDEMİR KUTLU
Kütüphane ve Edisyonu

KENT YAYINLARI

*Bu çeviri, ilk olarak 3 Kasım 1970'de
Kent Oyuncuları tarafından aşağıdaki rol
dağıtımıyla oynanmıştır :*

PROZOROV	BÜLENT KORAL
NATALYA	GÜLSEN TUNCER
OLGA	YILDIZ KENTER
MAŞA	MERAL TAYGUN
İRİNA	CANDAN İSEN
KULİGİN	KÂMRAN S. YÜCE
VERŞİNİN	MÜŞFİK KENTER
TUZENBAH	UĞUR SAY
SOLYONİ	ERDOĞAN ERSEVER
ÇEBUTİKİN	ŞÜKRAN GÜNGÖR
FEDOTİK	SALİH SARIKAYA
RODE	ERSİN SANVER
FERAPONT	MEHMET ÇEREZCİOĞU
ANFİSA	GÜLER ÖKTEN

Yöneten ALİ TAYGUN
Dekor - Kostüm DOĞAN AKSEL

Kişiler :

PROZOROV, ANDREY SERGEYEVIÇ
NATALYA İVANOVNA, nişanlısı, sonra karısı
OLGA }
MAŞA } Andrey'in kızkardeşleri
İRİNA }
KULİGİN, FİYODOR İLYİÇ, lise öğretmeni, Maşa'nın
kocası
VERŞİNİN, ALEKSANDR İGNATYEVİÇ, Yarbay, Ba-
tarya Komutanı
BARON TUZENBAH, NİKOLAY LVOVIÇ, Teğmen
SOLYONİ, VASSİLİ VASSİLYEVİÇ, Kurmay Yüzbaşı
ÇEBUKİTİN, İVAN ROMANOVİÇ, Askerî doktor
FEDOTİK, ALEKSEY PETROVIÇ, Asteğmen
RODE, VLADİMİR KARLOVIÇ, Asteğmen
FERAPONT, Şehir Meclisi kapıcısı, ihtiyar bir adam
ANFİSA, dadı, seksen yaşında bir kadın

Olay, bir taşra şehrinde geçer.

BİRİNCİ PERDE

(PROZOROV'ların evi. Sütunlu bir misafir odası; arkada büyük bir salon görülmektedir. Öğle üstü. Dışarı güneşlidir, pırıl pırıldır. Salonda, öğle yemeği için bir masa hazırlanmaktadır. OLGA, sırtında bir kız lisesi öğretmenin lacivert üniforması, dolaşarak, ara-sıra durarak, öğrencilerinin defterlerini düzeltmektedir. MAŞA, siyablar giyinmiş, şapkası kucağında, oturmuş kitap okumaktadır. Beyazlar giyinmiş İRİNA ise ayakta, derin düşüncelere dalmıştır.)

OLGA. Babamız tam bir yıl önce öldü, bugün, Mayıs'ın beşinde — senin vaftiz gününde, İrina. Kar yağıyordu, hava çok soğuktu. Hiç dayanamayacakmışım gibi gelmişti bana, sen de bayılmış yatıyordun, ölü gibi. Ama aradan bir yıl geçti, şimdi öyle rahat konuşabiliyoruz ki bunu. Sen beyazlar giymeye başladın bile, yüzün ışıltılı. (Saat çalar.) Saat o zaman da çalıyordu. (Sessizlik.) Babamız götürülürken bando gelmişti, hatırlıyorum, mezarlıkta hayaya ateş ettiler. Generaldi, tugay komutanıydı, ama tabutunun ardında ne kadar az insan yürüyordu. Yağmur yağıyordu, belki ondan. Bardaktan boşanırcasına bir yağmur. Kar.

İRİNA. Niye hatırlıyorsun bunları?

(Sütunların arkasında, salondaki masanın yanında BARON TUZENBAH, ÇEBUTİKİN ve SOLYONİ görünürler.)

OLGA. Hava o kadar sıcak ki bugün, pencereleri ardına kadar açabiliriz, ama kayın ağaçları yaprak vermediler daha... Babamız bir tugayın komutanlığına getirilmişti, on bir yıl önce Moskova'dan ayrılmıştı, çok iyi hatırlıyorum, o zaman da Mayıs başlarıydı, tomurcuk açmıştı her şey, sıcacıktı, güneşiği içindeydi. On bir yıl geçti aradan, ama dünmüş gibi hatırlıyorum. Tanrım! Bu sabah uyandım, güneşimi gördüm, baharı gördüm, bir sevinç kapladı yüreğimi, içimde Moskova'ya dönmek için büyük bir istek uyandı.

ÇEBUTİKİN. Tam üstüne bastın!

TUZENBAH. Biliyorum, saçma bir şey bu.

(MAŞA, elindeki kitaba dalmış, ıslıkla bir parça çalmaya başlar usulca.)

OLGA. Islık çalma, Maşa. Nasıl çalabiliyorsun! (Sessizlik.) Her gün okula gidip akşamlara kadar ders veriyorum, başımın ağrısı kesilmek bilmiyor, ihtiyar kadınlar gibi düşünmeye başladım. Doğrusunu isterseniz, öğretmenlik ettiğim şu dört yıl içinde gençliğimin, gücümün her gün biraz daha eridiğini hissediyorum. Bir tek hayal var kafamda, sadece o güçleniyor...

İRİNA. Moskova'ya gitmek. Evi satmak, buradaki her şeyi bitirmek, sonra Moskova'ya gitmek...

OLGA. Evet! En kısa zamanda Moskova'ya gitmek.

(ÇEBUTİKİN'le TUZENBAH gülerler.)

İRİNA. Ağabeyim profesör olacak herhalde; nasıl olsa burada kalmayacak. Onun için bizi durduracak bir şey yok, zavallı Maşa'dan başka.

OLGA. Maşa da gelip yazları Moskova'da geçirir. (MAŞA,

usulca ıslık çalar.)

İRİNA. Tanrı'nın yardımıyla her şey düzelecek. (Pencereden dışarı bakarak.) Hava ne kadar güzel bugün. Neden bilmiyorum, öyle mutluyum ki! Bu sabah, vaftiz günüm olduğunu hatırladım, ansızın seviniverdim, çocukluğumuzu düşündüm, annemizin sağ olduğu günleri. Öyle güzel düşüncelere daldım ki... öyle güzel düşüncelere!

OLGA. Işıl ışılın bugün, her zamankinden daha güzelsin. Maşa da güzel. O kadar şişmanlamasaydı, Andrey de yakışıklı olacaktı, şişmanlık pek gitmiyor ona. Ama ben ihtiyarladım, bir deri bir kemik kaldım, okuldaki kızlarla didişmek yüzünden belki. Bugün hürüm, evimdeyim, başım da ağrıtmıyor, dünden daha genç buluyorum kendimi. Yirmi sekiz yaşındayım daha... Ne yapalım, Tanrı böyle istemiş, ama evlenip evimin kadını olsaydım daha rahat edecektim herhalde. (Sessizlik.) Evlenseydim severdim kocamı.

TUZENBAH. (SOLYONİ'ye.) Öyle saçma konuşuyorsun ki, bıktım seni dinlemekten. (Misafir odasına gelerek.) Unuttum söylemeyi, yeni batarya komutanımız, Verşinin, bugün sizi ziyarete gelecek. (Piyanonun başına oturur.)

OLGA. Öyle mi? Çok sevinirim.

İRİNA. Yaşlı mıdır?

TUZENBAH. Yok, pek değildir. Kırk-kırk beş yaşlarında. İyi bir adama benziyor. Bir kere, hiç aptal değil. Ama çok konuşuyor.

İRİNA. İlgi çekici bir adam mı?

TUZENBAH. Evet, epey ilgi çekici, ama bir karısı, bir kaynanası, iki de kızı var. Üstelik, ikinci evliliğiymiş bu. Herkesi ziyaret edip karısıyla kızlarını anlatıyor. Size

de anlatır. Karısı biraz deli galiba, saçlarını küçük kızlar gibi örüp uzun uzun sallandırıyor, yüce şeylerden konuşuyor sadece, felsefe yapıyor, sık sık da intihar etmeye kalkıyor — kocasının rahatını kaçırmak için herhalde. Ben olsam böyle bir kadını daha ilk gün bırakırdım, ama Verşinin katlanıyor, yakınıp duruyor sadece.

SOLYONİ. (*ÇEBUTİKİN'le birlikte misafir odasına gelecek.*) Tek elimle yirmi beş kiloluk bir ağırlığı kaldırebilirim, ama iki elimi birden kullanırsam doksan kilo, hattâ yüz kilo bile kaldırabilirim. Bundan da şu sonucu çıkarıyorum: demek ki iki insan, bir insandan iki kere kuvvetli değil, üç kere, belki dört kere daha kuvvetli...

ÇEBUTİKİN. (*Odaya girerken bir gazete okumaktadır.*) Dökülen saçlar için... elli gram naftalin yarım şişe alkolde eritilecek... her gün saça sürülecek... (*Bir deftere yazar.*) Unutmadan yazmalı. (*SOLYONİ'ye.*) Dediğim gibi, şişenin ağzını bir mantarla kapatır, mantarın içinden de camdan bir çubuk geçirirsin. Sonra da bir tutam şap alır...

İRİNA. İvan Romaniç, sevgili İvan Romaniç!

ÇEBUTİKİN. Evet yavrum, bir tanem, ne var?

İRİNA. Söyleyin bana, niye bu kadar mutluyum bugün? Rüzgârın önünde yelken açmış gidiyorum sanki, tepemde masmavi bir gök var, kocaman bembeyaz kuşlar uçuşuyor. Niye acaba? Niye?

ÇEBUTİKİN. (*İRİNA'nın ellerini usulca öper.*) Küçücük beyaz kuşum benim...

İRİNA. Bu sabah uyanınca kalkıp yıkandım, dünyadaki her şeyi ansızın anlamışım gibi geldi bana, insanın nasıl yaşaması gerektiğini ansızın anlayıvermişim gibi. Sev-

gili İvan Romaniç, her şeyi biliyorum. İnsan çalışmalı, alın teri dökmeli, kim olursa olsun, hayatının anlamı, amacı bunda saklı çünkü, mutluluğu, sevinci bunda saklı. Şafak sökerken uyanıp sokaklarda taş kıran bir işçi olmak ne güzel, ya da bir çoban olmak, öğrencilerine birşeyler öğreten bir öğretmen, demiryolunda çalışan bir mühendis olmak.. Ah, Tanrım, saat on ikide uyanıp kahvesini yatağında içen, giyinmek için iki saatini veren genç bir kadın olmaksansa bir öküz olmak, bir at olmak daha iyi... Ah, ne korkunç bir şey bu! İnsan sıcak bir günde suyun özlemine nasıl çekerse, ben de çalışmanın özlemine öyle çekiyorum. Bundan böyle erkenden kalkıp çalışmaya başlamazsam dostluğunuzu kesin benimle, İvan Romaniç.

ÇEBUTİKİN. Keserim yavrum, keserim...

OLGA. Babam her sabah yedide kaldırırdı bizi. Şimdi İrina da yedide uyanıyor, ama en aşağı dokuza kadar yatağında yatıp düşünüyor. Öyle de ciddi bir görünüşü var ki! (*Güler.*)

İRİNA. Beni hep küçük bir kız olarak görüyorsun, alışmışsın buna, ciddi olmam sana garip geliyor. Yirmi yaşındayım!

TUZENBAH. Çalışma özlemi, ah, Tanrım, ne kadar iyi alıyorum bunu! Hayatımda hiç çalışmadım. Petersburg'da doğmuşum, soğuk, tembel Petersburg'da; ailem çalışmayı da, üzüntü denen şeyi de bilmezdi. Hatırlıyorum, askerî okuldan ne zaman eve dönssem bir uşak koşar, çizmelerimi çıkarırdı; ayağımı bükerek, işini zorlaştırırdım onun, annem hayranlıkla bakardı bana, başkalarının da hayranlıkla bakmamasına bir türlü aklı ermezdi. Hiç iş yaptırmazlardı. Ama sonuna kadar sürüp gidecek mi bu, pek bilmiyorum, o kadar emin de-

ğilim buna, hiç emin değilim. Vakti geldi artık, başlarımızın üstünde bulutlar toplanıyor, büyük bir fırtına patlayacak, toplumu altüst edip bu uyuşukluğu, bu kayıtsızlığı, çalışmaya karşı bu iğrenç miskinliği, bu kokmuş bunaltıyı silip süpürecek. Çalışmak zorunda kalacağım, yirmi beş - otuz yıl sonra herkes çalışmak zorunda kalacak. Herkes!

ÇEBUTİKİN. Ben çalışmayacağım.

TUZENBAH. Siz zaten sayılmazsınız.

SOLYONİ. Tanrı'ya şükürler olsun, yirmi beş yıl sonra siz burada olmayacaksınız. İki-üç yıl içinde bir yerinize inme iner, gidersiniz, ya da ben sabrımı kaybeder kafanıza bir kurşun sıkırım, benim küçük meleğim. *(Cebinden bir şişe koku çıkarıp elleriyle göğsüne sürer.)*

ÇEBUTİKİN. Aslına bakarsanız, ben de hiçbir şey yapmadım. Üniversiteyi bitirdiğimden beri parmağımı bile oynatmadım, bir tek kitap bile okumadım, sadece gazete okudum... *(Cebinden bir başka gazete daha çıkarır.)* Bakın... Sözüün gelişi, gazetelerden öğrendim, Dobrolyubov diye bir adam varmış, ama yazdıkları hakkında hiç fikrim yok... *(Aşağıdan biri tavanı vurur.)* Ha! Beni çağırıyorlar aşağıdan, herhalde biri geldi. Şimdi dönerim... hemen... *(Sakalını tarayarak aceleyle çıkar.)*

İRİNA. Bir şeyler kuruyor yine.

TUZENBAH. Evet. Çıkarırken öyle keyifliydi ki, anlaşılana size bir hediye getirecek.

İRİNA. Keşke getirmese!

OLGA. Evet, korkunç bir şey bu. Saçma sapan şeyler yapar hep.

MAŞA. «Küçük bir koyda yeşil bir meşe, meşeye sarıltı altın bir zincir... Meşeye sarıltı altın bir zincir...» *(Usulca bir şarkı mırıldanarak ayağa kalkar.)*

OLGA. Bugün pek keyifli değilsin, Maşa.

(MAŞA, mırıldanarak şapkasını giyer.)

OLGA. Nereye gidiyorsun?

MAŞA. Eve.

İRİNA. Garip...

TUZENBAH. Kardeşinizin vaftiz gününde mi?

MAŞA. Ne çıkar... Akşama dönerim. Hoşça kal, canım.

(İRİNA'yı öper.) Bir kere daha, sağlık, mutluluk dilerim sana. Eskiden, babamız sağken, vaftiz günlerimize otuz-kırk subay gelirdi, eğlendik mi tam eğlenirdik, ama bugün birbuçuk adam var burada, ortalık da çöl gibi sessiz... Gidiyorum... Sıkıntılıyım bugün, keyfim yok, bana aldırma. *(Gözyaşları içinde güler.)* Sonra oturur konuşuruz, şimdilik hoşça kal, canım, gidecek bir yer bulurum ben.

İRİNA. *(Tedirgin.)* Ama bu senin yaptığın...

OLGA. *(Gözleri yaşarmış.)* Seni anlıyorum, Maşa.

SOLYONİ. Bir erkek felsefe yaparsa ortaya felsefe çıkar, ama bir kadın ya da birkaç kadın felsefe yaparsa ortaya hiçbir şey çıkmaz!

MAŞA. Ne çekilmez insanlarsınız! Ne demek istiyorsunuz?

SOLYONİ. Hiçbir şey demek istemiyorum. «Fırsat mı kaldı bağırma, adamın karşısına ayı çıkınca.»

(Sessizlik.)

MAŞA. *(OLGA'ya öfkeyle.)* Burnunu çekip durma sen de! *(ANFİSA'yla FERAPONT girerler; FERAPONT'un elinde bir pasta vardır.)*

ANFİSA. Buradan, ihtiyarcık. Gel, çizmelerin temiz. *(İRİNA'ya.)* Şehir Meclisi'nden, Protopopov yollamış, Mihail İvaniç... pasta.

İRİNA. Teşekkür ederim. Benim için teşekkür et ona. *(Pastayı alır.)*

FERAPONT. Ha?

İRİNA. (*Daba yüksek sesle.*) Benim için teşekkür et ona!

OLGA. Dadıcığım, ona biraz kurabiye verin. Hadi, Ferapont, sana kurabiye verecekler.

FERAPONT. Ha?

ANFİSA. Gel, Ferapont Spiridonîç. Gel bakalım... (*FERAPONT'la çıkarlar.*)

MAŞA. Şu Mihail Potapîç midir, İvaniç midir, Protopopov denen adamdan hiç hoşlanmıyorum. Çağırılmayıdın onu.

İRİNA. Çağırmadım ki.

MAŞA. İyi öyleyse.

(*ÇEBUTİKİN girer; arkasında, elinde gümüş bir semaverle bir asker vardır; şaşkınlık ve hoşnutsuzluk miriltıları.*)

OLGA. (*Yüzünü elleriyle kapar.*) Bir semaver! (*Salondaki masanın yanına gider.*) Olamaz!

İRİNA. Sevgili İvan Romaniç, ne yaptınız!

TUZENBAH. Ben söylemiştim size.

MAŞA. İvan Romaniç, düpedüz utanmazlık derler buna!

ÇEBUTİKİN. Yavrularım, bir taneciklerim, benim bütün varlığım sizlersiniz, benim için her şeyden değerlisiniz dünyada. Yakında altmışıma basacağım, ihtiyar bir adamım ben, beş para etmez, tek başına yaşayan bir ihtiyarım... Size olan sevgimden başka neyim var ki?.. O da olmasaydı çoktan ölüp gitmiştim... (*İRİNA'ya.*) Sevgili yavrum, doğduğun günden beri bilirim seni... Seni kollarımda tuttum... Sevgili anneciğini de öyle severdim ki...

İRİNA. Ama böyle pahalı hediyelerin ne gereği var?

ÇEBUTİKİN. (*Gözyaşları içinde, öfkeyle.*) Pahalı hediyelermiş! O ne biçim söz?.. (*Emir erine.*) İçeri götür

semaveri. (*İRİNA'nın taklidini yaparak.*) Pahalı hediyelermiş...

(*Emir eri semaveri salona götürür.*)

ANFİSA. (*Misafir odasından geçerek.*) Yavrularım, bir yarbay geldi, bir yabancı! Şapkasını çıkardı bile, buraya geliyor. İrunuşka, kabalık etme sakın, terbiyeli ol... (*Çıkarken.*) Yemek zamanı da geldi geçiyor. Hay Allah!

TUZENBAH. Verşinin'dir herhalde.

(*VERŞİNİN girer.*)

TUZENBAH. Yarbay Verşinin!

VERŞİNİN. (*MAŞA'yla İRİNA'ya.*) İzin verirseniz kendimi tanıtayım: Verşinin. Sonunda evinize gelebildim için çok, ama çok mutluyum. Ne kadar büyümüşsünüz!

İRİNA. Oturmaz mısınız? Sizi gördüğümüze çok sevindik.

VERŞİNİN. (*Neşeyle.*) Asıl ben sevindim, ben sevindim! Üç kızkardeş vardı. Hatırlıyorum, üç küçük kız. Yüzlerinizi pek hatırlamıyorum doğrusu, ama babanız Albay Prozorov'un üç kızı olduğunu çok iyi biliyorum. Kendi gözlerimle görmüştüm onları. Zaman ne çabuk geçiyor! Ah, ah, ne çabuk geçiyor!

TUZENBAH. Aleksandr İgnatyeviç Moskova'dan geliyor.

İRİNA. Moskova'dan mı? Moskova'dan geliyorsunuz demek?

VERŞİNİN. Evet, Moskova'dan. Babanız batarya komutanıydı orada, ben de aynı tugayda subaydım. (*MAŞA'ya.*) Sizin yüzünüzü şimdi hatırlar gibi oldum.

MAŞA. Ben sizi hatırlamıyorum.

İRİNA. Olya! Olya! (*Salona seslenir.*) Olya, buraya gel!

(*OLGA salondan misafir odasına gelir.*)

İRİNA. Bak, Yarbay Verşinin Moskova'dan geliyormuş.

VERŞİNİN. Siz Olga Sergejevna olacaksınız, en büyükleri...
siz Maria... siz de İrina, en küçükleri...

OLGA. Moskova'dan geliyorsunuz demek?

VERŞİNİN. Evet. Okulu Moskova'da bitirdim, göreve de Moskova'da başladım. Sonunda buraya verdiler beni, ben de kalkıp geldim, gördüğünüz gibi. Tam hatırlamıyorum sizi, sadece üç kızkardeş olduğunu hatırlıyorum. Ama babanızı çok iyi hatırlıyorum. Gözlerimi yumsam karşımda görürüm. Moskova'da ziyaretinize geldim.

OLGA. Ben de herkesi hatırlarım sanırdım, ama birdenbire —

VERŞİNİN. Adım Aleksandr İgnatyeviç.

İRİNA. Aleksandr İgnatyeviç, Moskova'dan... Ne güzel sürpriz!

OLGA. Biz de Moskova'ya taşınacağız.

İRİNA. Sonbaharda gitmeyi düşünüyoruz. Şehrimiz Moskova bizim, orada doğduk... Staraya Basmannaya Sokağı'nda... *(İkisi de neşeyle gülerler.)*

MAŞA. Ansızın Moskova'lı birine raslayıvermek ne güzel. *(Heyecanlı.)* Şimdi hatırladım! Olya, sen de hatırlarsın, evde «sevdalı bir binbaşı»nın sözünü ederlerdi hani. O zaman teğmendiniz, âşıktınız da, kızdırmak için nedense hep binbaşı derlerdi size...

VERŞİNİN. *(Gülerek.)* Evet, evet... «Sevdalı binbaşı», tamam...

MAŞA. O zaman sadece bıyığınız vardı... Ah, ne kadar yaşlanmışsınız! Ne kadar yaşlanmışsınız!

VERŞİNİN. Evet, bana «sevdalı binbaşı» dediklerinde gençtim daha. Sevdalıydım. O adam değilim şimdi.

OLGA. Ağarmış bir tek tel bile yok saçınızda. Yaşlanmışsınız, ama ihtiyar değilsiniz.

VERŞİNİN. Yine de, kırk üç yaşındayım. Moskova'dan ayrılılı çok oldu mu?

İRİNA. On bir yıl. Niye ağlıyorsun Maşa, komik kız? *(Gözyaşları içinde.)* Sonra ben de ağlayacağım...

MAŞA. Bir şeyim yok. Hangi sokakta otururdunuz?

VERŞİNİN. Staraya Basmannaya Sokağı'nda.

OLGA. Biz de orada otururduk.

VERŞİNİN. Bir ara Nemyetskaya Sokağı'nda oturdum. Oradan Krasny Kışlastı'na kadar yürürdüm. İnsana hüznü veren bir köprü vardır yol üstünde, sular o köprünün altından gürleye gürleye akar. Yalnız bir insana hüznü verir. *(Sessizlik.)* Ama buradaki ırmağa bakın bir de, ne kadar geniş, ne kadar derin. Nefis bir ırmak!

OLGA. Evet ama suyu çok soğuk. Hava da soğuk burada, üstelik sivrisinek de var.

VERŞİNİN. Sahi mi? Ama buranın iklimi çok güzel, sapa sağlam, tam Rus iklimi. Korular, ırmak... sonra o kayın ağaçları. Tatlı, alçak gönüllü kayınlar, en çok onları severim ağaçlardan. Burada yaşamak güzel şey. Yalnız istasyonun yirmi kilometre ötede olması çok garip... Sebebini de kimse bilmiyor.

SOLYONİ. Ben biliyorum. *(Herkes ona bakar.)* İstasyon yakında olsaydı uzakta olamazdı, uzakta olduğu için de yakında olamaz.

(Tatsız bir sessizlik.)

TUZENBAH. Ne şakacısın, Vassili Vassilyiç.

OLGA. Şimdi hatırladım sizi. Hatırladım.

VERŞİNİN. Annenizi tanırdım.

ÇEBUTİKİN. Ne tatlı kadındı... Toprağı bol olsun.

İRİNA. Annemin mezarı Moskova'da.

OLGA. Novo-Dyeviçi'de...

MAŞA. Düşünün, annemin yüzünü unutmaya başladım bi-

le. Bizi de hatırlayan olmayacak. Unutulacağız.

VERŞİNİN. Evet, unutulacağız. Kaderimiz böyle, elden ne gelir. Bize ciddi, önemli, anlamlı gelen ne varsa zamanla unutulacak, ya da önemini kaybedecek. (*Sesizlik.*) Ne kadar tuhaf... ilerde neyin büyük, önemli, neyin değersiz, saçma sayılacağını şimdiden bilemiyoruz. Herhangi birinin karaladığı saçmalıkların birer doğru olarak kabullenildiği zamanlarda Kopernik'in ya da Kolomb'un keşifleri pek önemsenmiyordu, öyle değil mi? Kimbilir, belki bugünkü yaşayışımız da ilerdekilere garip, rahatsız gelecek, karanlık, hattâ günahkâr gelecek...

TUZENBAH. Kimbilir? Belki de büyük bir çağ olarak saygıyla anılacak bu günler. İşkence odaları yok, idamlar yok, istilâlar yok, ama herkes ne kadar acı çekiyor.

SOLYONİ. (*Tiz bir sesle, tavuk çağırır gibi.*) Bili bili bili... Yem vermeyin Baron'a, aç karnına da felsefe yapabiliyor.

TUZENBAH. Vassili Vassilyeviç, n'olursun rahat bırak beni. (*Kalkıp bir başka iskemleye oturur.*) İnsanı sıkıyorsun.

SOLYONİ. (*Tiz bir sesle.*) Bili bili bili...

TUZENBAH. (*VERŞİNİN'e.*) Günümüzde çekilen acı — hiç de küçümsenmeyecek bir acıdır bu — toplumumuzun ahlâkî bakımdan geliştiğini gösteriyor bence.

VERŞİNİN. Tabîî. Bence de.

ÇEBUTİKİN. Çağımızın büyük bir çağ olarak anılacağını söylediniz Baron; ama bu çağın insanları ufacak... (*Ayağa kalkar.*) Bakın bana, ne kadar ufağım. Hayatımın büyük olduğunu söylemeyin bana, bu sadece bir teselli olur.

(*Dışarda biri keman çalmaya başlar.*)

MAŞA. Andrey, ağabeyimiz.

İRİNA. Ailenin bilginidir. Profesör olacak herhalde. Babamız askerdi, ama oğlu başka bir çalışma alanı seçti kendine.

MAŞA. Babamızın isteğiyle.

OLGA. Bütün gün kızdırdık onu. Birazcık âşık galiba.

İRİNA. Buralı bir kıza âşık. Herhalde o da gelir bugün.

MAŞA. Nasıl giyiniyor! Elbiseleri pek çirkin değil aslında, modası da geçmemiş, ama berbat mı berbat. Garip, çiğ bir sarı etek, biçimsiz bir püskül, üstüne de kıpkırmızı bir blüz. Yanaklarını da yıkamamış sanki, fırçayla temizlemiş! Andrey âşık değil, inanmam buna, ne de olsa biraz zevki vardır, bizi kızdırmak için yapıyordur bunu. Dün duyduğuma göre, kız Protopopov'la evleniyormuş, Şehir Meclisi başkanıyla. Pek* de iyi olur... (*Yan kapılardan birine doğru bağırır.*) Andrey, biraz gelir misin canım!

(*ANDREY girer.*)

OLGA. Ağabeyim Andrey Sergeyiç.

VERŞİNİN. Verşinin.

ANDREY. Prozorov. (*Terli yüzünü siler.*) Yeni batarya komutanı sizensiz demek?

OLGA. Düşün bir kere, Aleksandr İgnatyeviç Moskova'dan geliyor!

ANDREY. Öyle mi? Tebrikler! Artık kardeşlerim hiç rahat bırakmazlar sizi.

VERŞİNİN. Korkarım kardeşleriniz benden bıkmaya başladılar bile.

İRİNA. Bakın şu küçük resim çerçevesine, bunu Andrey verdi bugün. (*Çerçeveyi gösterir.*) Kendisi yaptı.

VERŞİNİN. (*Çerçeveye bakar, ne diyeceğini bilemez.*)

Evet... oldukça...

İRİNA. Piyanonun üstündeki çerçeveyi de görüyor musunuz, onu da Andrey yaptı.

(ANDREY sabırsızlıkla elini sallayıp uzaklaşır.)

OLGA. Sadece bilim adamı değildir, keman da çalar, tahattan birsürü eşya yapar; aslına bakarsanız, her şeye yatkındır eli. Andrey, gitme! Hep gidecekmiş gibi durur böyle. Buraya gel!

(MAŞA'yla İRİNA, ANDREY'i ellerinden tutup, gülererek getirirler.)

MAŞA. Hadi gel, gel!

ANDREY. N'olursunuz rahat bırakın beni.

MAŞA. Öyle komiksin ki! Aleksandr İgnatyeviç'e «sevdalı binbaşı» derlerdi de hiç aldırılmazdı bile.

VERŞİNİN. Hiç aldırılmazdım.

MAŞA. Ben de sana sevdalı kemancı diyeceğim!

İRİNA. Ya da sevdalı profesör!

OLGA. Sevdalı! Andryuşka sevdalı!

İRİNA. (Ellerini çırparak.) Bravo, bravo! Bis! Andryuşka sevdalı!

ÇEBUTİKİN. (ANDREY'e arkadan yaklaşır kollarını onun göğsüne dolar.) Tabiat bizi aşk için yaratmıştır! (Gazetesini bırakmadan kabkabayla güler.)

ANDREY. Hadi, yeter artık, yeter. (Yüzünü siler.) Bütün gece hiç uyumadım, şimdi de, nasıl derler, pek kendimde değilim. Saat dörde kadar kitap okudum, sonra yattım, ama faydasız. Hep düşünüp durdum, şafak sökerken günışığı odama doldu. Yazın buradayken, İngilizceden bir kitap çevirmek istiyorum.

VERŞİNİN. İngilizce biliyorsunuz öyleyse?

ANDREY. Evet. Babam — toprağı bol olsun — birşeyler öğrenelim diye canımızı çıkardı. Saçma bir şey bu, ap-

talca bir şey, ama şunu da kabul etmeli ki, ölümünden sonra şişmanlamaya başladım, bir yıl içinde göbek bağladım, üstümden bir yük kalkmış gibi. Babam yüzünden kardeşlerim de, ben de Fransızca, Almanca, İngilizce öğrendik. İrina İtalyanca da öğrendi. Ama ne pahasına!

MAŞA. Bu şehirde üç dil bilmek gereksiz bir lüks — lüks bile değil hattâ, bir fazlalık, altıncı bir parmak gibi. Faydasız öyle çok şey biliyoruz ki.

VERŞİNİN. Yaa! (Güler.) Faydasız öyle çok şey biliyorsunuz ki! Bana kalırsa, öğrenim görmüş zekî bir insanın faydalı olamayacağı kadar donuk, kasvetli bir şehir yoktur yeryüzünde. Diyelim ki, bu şehrin, tabii hepsi geri, hepsi karanlıkta kalmış yüz bin kişisi içinde sizin gibi sadece üç insan var. Çevrenizdeki bu bilgisiz kitleleri aydınlığa kavuşturamazsınız; hayatınız boyunca, o insanların içinde siz de yavaş yavaş eriyeceksiniz; hayat boğacak sizi, ama bütün bütüne kaybolmayacaksınız, etkisiz olmayacaksınız. Sizden sonra altı kişi gelebilir sizin gibi, sonra on iki, sonra daha çok. Derken çoğunluk sizin gibilerin eline geçecek. İki-üç yüz yıl sonra inanılmazcasına güzel olacak hayat. İnsanoglunun böyle bir hayata ihtiyacı var; madem o hayatı yaşyamıyor, o hayatı önceden görmeli, beklemeli, hayalini kurmalı o hayatın, o hayata hazırlanmalı; bunun için de, babasından, dedesinden daha çok şey görmesi, daha çok şey bilmesi gerekiyor. (Güler.) Siz de faydasız bir sürü şey bildiğiniz için yakınıyorsunuz.

MAŞA. (Şapkasını çıkarır.) Yemeğe kalıyorum.

İRİNA. (İçini çekerek.) Bütün bunları bir kenara yazmalı. (ANDREY ortalarında yoktur, belli etmeden çıkmıştır.)

TUZENBAH. Yıllar sonra hayatın çok güzel olacağını söy-

lüyorsunuz. Doğru. Ama o hayata bugünden bir parça olsun katılmak için hazırlanmalıyız, çalışmalıyız...

VERŞİNİN. (*Ayağa kalkarak.*) Evet... Ne çok çiçeğiniz var! (*Çevresine bakarak.*) Eviniz de ne kadar güzel. Kıs-kantıyorum sizi! Ömrüm boyunca iki iskemleli, bir di-
vanlı, bir de her zaman tüten sobalı küçücük odalar-
da süründüm durdum. Eksikliğini duyduğum şeyler
bunlar işte, böyle çiçekler... (*Ellerini uğuşturarak.*) El-
den ne gelir artık.

TUZENBAH. Evet, çalışmalıyız. Siz de herhalde kendi ken-
dinize, «Şu Alman da gittikçe duygulu oluyor,» diyor-
sunuzdur. Ama şerefimi koyuyorum ortaya, bir Rusum
ben, tek kelime bile Almanca konuşmuyorum... Ba-
bam Ortodokstu...

(*Sessizlik.*)

VERŞİNİN. (*Sabnede dolaşarak.*) Ben şunu diyorum ken-
di kendime : insan, hayatına yeniden başlasaydı ne ya-
pardı, ama bilerek başlasaydı? Yaşanmış hayat bir müs-
vedde olsaydı sadece, asıl hayat öteki olsaydı! Bana
kalırsa, hiçbirimiz kendi kendimizi tekrar etmezdik, hiç
olmazsa yeni bir çevre yaratırdık, buna benzer çiçekli,
ışıklı bir ev kurmaya çalışırdık... Bir karım, iki de kı-
zım var; karım hasta... Neyse... Yeniden başlasaydım
hayatıma, evlenmezdim... Hayır, hayır, evlenmezdim!
(*KULİĞİN, öğretmen elbisesiyle girer.*)

KULİĞİN. (*İRİNA'nın yanına giderek.*) İzin ver de vaf-
tiz gününü kutlayayım, sevgili kardeşim, bütün kal-
bimle iyilikler, sağlıklar dileyeyim, senin yaşında bir
kız için dilenecek her şeyi. Sonra da küçük bir arma-
ğan olarak bu kitabı vereyim sana. (*İRİNA'ya bir ki-
tap verir.*) Okulumuzun elli yıllık tarihçesi, ben kale-
me aldım. Pek önemli bir kitap değil, boş vakitlerimi

değerlendirmek için yazdım, ama okursun yine de. Gü-
naydın bayanlar, günaydın baylar! (*VERŞİNİN'e.*) Ku-
ligin, lise öğretmeni, Şehir Meclisi üyesi. (*İRİNA'ya.*)
Bu küçük kitapta elli yıl içinde okulumuzdan mezun
olanların bir listesini de bulacaksınız. *Feci quod potui,
faciant meliora potentes.* (*MAŞA'yı öper.*)

İRİNA. Ama Paskalya'da da bu kitaptan vermişsiniz bana.
KULİĞİN. (*Güler.*) İmkânsız! Geri alayım öyleyse, ya da
en iyisi Yarbay'a ver. Alın, Yarbay'ım. Günün birinde
sıkılırsanız okursunuz.

VERŞİNİN. Teşekkür ederim. (*Ayrılmak üzeredir.*) Sizi
tanıdığıma çok sevindim.

OLGA. Gitmiyorsunuz ya? Kalın.

İRİNA. Yemeğe kalın. Lütfen.

OLGA. Lütfen!

VERŞİNİN. Bir vaftiz gününde gelmişim anlaşılın. Beni
bağışlayın. Bilmiyordum, onun için kutlayamadım.
(*OLGA'yla salona geçer.*)

KULİĞİN. Baylar, bugün Pazar, dinlenme günü; hepimiz
kendi yaşımıza göre dinlenelim, eğlenelim. Yaz gelin-
ce halılar kaldırılır, kışa kadar... Naftalinlenir... Roma-
lılar, çalışmayı da, dinlenmeyi de bildikleri için sapa-
sağlam insanlardı, *mens sana in corpore sano*'ları vardı.
Hayatları çeşitli biçimlere uyararak akıp gidiyordu. Bi-
zim okulun müdürü, «Hayatta en önemli şey biçim-
dir,» der. Biçimini kaybeden bir şeyin sonu gelmiş
demektir — bizim renksiz hayatlarımızda da böyledir
bu. (*Gülerek kolunu MAŞA'nın beline dolar.*) Maşa
sever beni. Karım beni sever.. Perdeleri de halılarla
birlikte kaldırmalı... Bugün çok neşeliyim, keyfim ye-
rinde. Maşa, bugün öğleden sonra dörtte müdürün evi-
ne gidiyoruz. Öğretmenlerle aileleri için bir gezinti

düzenlemişler.

MAŞA. Ben gitmiyorum.

KULİGİN. (*İncinmiş.*) Maşa, sevgilim, niye gitmiyorsun?

MAŞA. Sonra konuşuruz bunu... (*Öfkeyle.*) Peki, giderim, ama n'olursun rahat bırak beni. (*Uzaklaşır.*)

KULİGİN. Akşamı da müdürün evinde geçireceğiz. Sağlığının bozuk olduğuna bakmadan herkese yakınlık göstermeye çalışıyor. Üstün, soylu bir insan. Müthiş bir adam. Dün konferanstan sonra yanıma geldi. «Yorgunum, Fiyodor İlyiç! Yorgunum!» dedi. (*Duvardaki saate, sonra kendi saatine bakar.*) Saatiniz yedi dakika ileri. Evet, «Yorgunum!» diyor.

(*Dışardan keman sesi duyulur.*)

OLGA. Yemek hazır, dostlarım. Etili pilâv var.

KULİGİN. Ah, Olga, sevgili Olga! Dün sabahtan gecenin on birine kadar çalıştım, yoruldu, ama öyle mutluyum ki bugün. (*Salondaki masaya giderek.*) Sevgili Olga...

ÇEBUTİKİN. (*Gazeteyi cebine koyar, sakalını tarar.*) Etili pilâv mı? Nef'is!

MAŞA. (*ÇEBUKİN'e, sertçe.*) Bakın : bugün bir damla bile içmek yok. Anladınız mı? İçki dokunuyor size.

ÇEBUTİKİN. Yok canım? Ben çoktan bıraktım içkiyi. İki yıl var ki damlasını koymuyorum ağzıma. Zaten, sevgili kızım, ne farkeder ki?

MAŞA. Olsun, siz yine de içmeyin. Bir damla bile içmeyeceksiniz. (*Öfkeyle, ama kocasının duyamayacağı bir sesle.*) Müdürün evinde uzun, sıkıcı bir akşam geçireceğiz yine. Allah kahretsin!

TUZENBAH. Kolayı var. Ben sizin yerinizde olsam gitmezdim...

ÇEBUTİKİN. Gitme, yavrum.

MAŞA. Gitmeymiş... Ne dayanılmaz hayattır bu... (*Salona geçer.*)

ÇEBUTİKİN. (*Arkasından giderek.*) Hadi, hadi...

SOLYONİ. (*Salona giderken.*) Bili bili bili...

TUZENBAH. Yeter artık, Vassili Vassilyiç. Kes şunu!

SOLYONİ. Bili bili bili...

KULİGİN. (*Neşeyle.*) Sağlığınıza, Yarbay'ım! Ben pedagoğum, bu ailedenim, Maşa'nın kocası. Karım tatlıdır, çok tatlıdır...

VERŞİNİN. Ben şu sarı votkadan içeyim biraz... (*İçer.*) Sağlığınıza! (*OLGA'ya.*) Burada olmak ne güzel şey! (*Misafir odasında sadece İRİNA ile TUZENBAH kalmışlardır.*)

İRİNA. Maşa key'fs'z bugün. Evlendiğinde onsekiz yaşındaydı, kocasını dünyanın en zeki adamı olarak görüyordu. Ama durum değişik şimdi. Dünyanın en yumuşak insanı, ama en zekisi değil.

OLGA. (*Sabırsızlıkla.*) Andrey, gelsene artık.

ANDREY. (*Dışardan.*) Geliyorum. (*Girer, masaya gider.*)

TUZENBAH. Ne düşünüyorsunuz?

İRİNA. Hiç. Şu sizin Solyoni'den hoşlanmıyorum, korkuyorum ondan. Ağzını açtı mı seçme sapan şeyler söylüyor sadece...

TUZENBAH. Garip bir adam. Onun için hem üzülüyorum, hem de rahatsız oluyorum ondan; ama daha çok üzülüyorum. Utangaç galiba... İkimiz yalnızken, öyle zekice, öyle dostça davranıyor ki; ama kalabalığa karışınca çekilmez biri olup çıkıyor. Gitmeyin daha, bırakın otursunlar. Biraz daha yanınızda kalayım. Ne düşünüyorsunuz? (*Sessizlik.*) Yirmi yaşınızdasınız, ben de otuzuma gelmedim daha. Önümüzde yıllar var, uzun, upuzun günler... Günlerimi sizin aşkınız dolduracak.

İRİNA. Nikolay Lvoviç, aşkın sözünü etmeyin bana.

TUZENBAH. (*Aldırmaz.*) Hayata, çalışmaya karşı büyük bir tutku var içimde, bu tutku yüreğimde sizin aşkınlığınızla karışmış, İrina, siz güzel olduğunuz için hayat da güzel geliyor bana. Ne düşünüyorsunuz?

İRİNA. Hayatın güzel olduğunu söylüyorsunuz. Evet ama ya güzel değilse, güzel görünüyorsa? Biz üç kardeş için pek güzel geçmedi hayat, boğdu bizi, ayrık otlarına çevirdi... Bakın, gözlerim yaşardı. Kendimi tutmaltım... (*Gözlerini çabucak kurular, gülümser.*) Çalışmalıyız, durmadan çalışmalıyız. Onun için bu kadar kederliyiz işte, hayatı karanlık görüyoruz, çalışmayı bilmediğimiz için. Çalışmayı hor gören insanlardan geliyoruz...

(NATALYA İVANOVNA girer; yeşil kemerli pembe bir elbise giymiştir.)

NATAŞA. Yemeğe oturmuşlar bile... Geç kaldım. (*Aynada kendine bir göz atıp elbisesini düzeltir.*) Saçlarım fena değil... (*İRİNA'yı görür.*) Sevgili İrina Sergeyevna, vaftiz gününüz kutlu olsun! (*İRİNA'yı uzun uzun kucaklar, öper.*) Ne kadar da çok misafiriniz var, ne yap-sam bilmem ki... İyi günler, Baron.

OLGA. (*Misafir odasına gelerek.*) Natalya İvanovna... Nasılsınız? (*NATAŞA'yı öper.*)

NATAŞA. Vaftiz günü kutlu olsun. Öyle çok misafiriniz var ki, ne yapsam... utaniyorum...

OLGA. Yok canım, eski dostlar. (*Şaşkınlıkla.*) Yeşil bir kemer takmışsınız! Sevgili Natalya, doğru değil bu.

NATAŞA. Uğursuzluk mudur yoksa?

OLGA. Hayır, pek gitmemiş de... tuhaf duruyor.

NATAŞA. Sahi? Ama pek öyle göze batan bir renk değil ki bu. (*OLGA'nın arkasından salona gider.*)

(*Herkes salonda masaya oturmuştur; misafir odasında kimse yoktur.*)

KULİĞİN. İrina, artık iyi bir nişanlı bulsan fena olmayacak. Evlenme çağına geldin bile.

CEBUTİKİN. Natalya İvanovna, dilerim, siz de nişanlanırsınız.

KULİĞİN. Natalya İvanovna zaten nişanlı.

MAŞA. (*Tabağına çatala vurarak.*) Bir bardak şarap! Şu berbat hayatı yaşamak için bir kere geliyoruz dünyaya!

KULİĞİN. (*MAŞA'ya.*) Hal ve gidiş sıfır.

VERŞİNİN. Ne güzel likör bu böyle. Neden yapılmış?

SOLYONİ. Hamam böceğinden.

İRİNA. (*İntercesine.*) Üff! Ne iğrenç!

OLGA. Akşam yemeğine kızarmış hindiyle elmalı pasta var. Neyse, bütün gün evdeyim... akşama da evdeyim. Bu akşam yine gelin.

VERŞİNİN. Ben de gelebilir miyim?

İRİNA. Lütfen gelin.

NATAŞA. Bu evde pek resmiyet yoktur.

CEBUTİKİN. Tabiat bizi aşk için yaratmıştır. (*Güler.*)

ANDREY. (*Öfkeyle.*) Yeter artık! Daha bıkmadınız mı? (*FEDOTİK'le RODE, bir çiçek sepetiyle girerler.*)

FEDOTİK. Bak, yemeğe oturmuşlar bile.

RODE. (*Yüksek sesle.*) Sahi? Öyle ya, baksana, oturmuşlar bile.

FEDOTİK. Dur bir dakika! (*Bir fotoğraf çeker.*) Şu bir! Dur, bir tane daha çekeyim! (*Bir fotoğraf daha çeker.*) Şu da iki! Tamam! (*Sepeti alıp salona geçerler; salon-da gürültüyle karşılanırlar.*)

RODE. Tebrikler! En iyi dileklerimi sunarım, İrina Sergeyevna! Hava ne kadar güzel bugün, nefis! Öğrencilerle yürüyüşe çıkmıştım bu sabah. Lisede beden eği-

timi öğretmeniyim...

FEDOTİK. Şimdi kimildayabilirsiniz, İrina Sergejevna. *(Bir fotoğraf çeker.)* Öyle güzelsiniz ki bugün. *(Cebinden bir topaç çıkarır.)* Buyrun, bir topaç... Harika bir sesi var.

İRİNA. Ne güzel!

MAŞA. «Küçük bir koyda yeşil bir meşe, meşeye sarıltı altın bir zincir... Meşeye sarıltı altın bir zincir...» *(İnlercesine.)* Durmadan niye tekrarlıyorum bunu? Sabah-tan beri aklımdan çıkmıyor...

KULİĞİN. Masada on üç kişiymiş!

RODE. *(Yüksek sesle.)* Bayanlar baylar, siz de mi böyle boş inançlara önem veriyorsunuz?
(Kahkahalar.)

KULİĞİN. Masada on üç kişi varsa, buradakilerden biri aşık demektir. O kimse sakın siz olmayasınız, İvan Romaniç?

ÇEBUTİKİN. Ben eski bir günahkârım zaten, ama Natalya İvanovna niye bu kadar utanıyor, anlamıyorum.
(Kahkahalar. NATAŞA misafir odasına koşar; ANDREY onun arkasından gider.)

ANDREY. Aldırmayın onlara! Durun... Bir dakika... Yalvarırım...

NATAŞA. Öyle utanıyorum ki... Neden böyleyim bilmiyorum, üstelik hepsi alay ediyor benimle. Masadan böyle kaçmak hoş değil tabii, ama dayanamıyorum... Dayanamıyorum... *(Yüzünü elleriyle kapar.)*

ANDREY. Sevgilim, yalvarırım size, onlara bakmayın. Şaka ediyorlar sadece, kötülük olsun diye yapmıyorlar bunu. Sevgilim benim, güzelim, hepsi iyidir, severler bizi. Pencerenin yanına gelin, burada bizi göremezler... *(Çevresine bakar.)*

NATAŞA. Kalabalık içine çıkmaya bir türlü alışamadım!
ANDREY. Ah, gençlik, güzel, nefis gençlik! Sevgilim, güzelim benim, üzülme! İnanın bana, inanın... Öyle mutluyum ki, içim öylesine dolu ki aşkla... Burada göremezler bizi! Göremezler! Niye, niye bu kadar seviyorum sizi, anlamıyorum. Sevgilim benim, güzelim, tertemiz yavrum, evlenin benimle! Sizi seviyorum, çok seviyorum, kimseyi bu kadar sevmedim...
(NATAŞA'yı kucaklayıp öper. İki subay girerler. ANDREY'le NATAŞA'nın öpüşüklerini görünce şaşkınlıktan donakalırlar.)

PERDE

İKİNCİ PERDE

(Dekor, Birinci Perde'deki gibidir. Akşam saat sekiz. Sokakta çalınan bir akordiyonun sesi belli belirsiz duyulmaktadır. Sahne karanlıktır. NATALYA İVANOVA sırtında gecelik girer; elinde bir mum vardır. ANDREY'in oda kapısının önünde durur.)

NATAŞA. Andryuşka, ne yapıyorsun? Kitap mı okuyorsun? Zararı yok, ben sadece... (Bir başka kapıya gidip açar, içeri baktıktan sonra kapıyı kapar.) Bütün ışıklar sönmüş mü diye bakıyordum...

ANDREY. (Elinde bir kitapla girer.) Ne yapıyorsun, Nataşa?

NATAŞA. Işıklar sönmüş mü diye bakıyordum... Yortu günlerindeyiz, hizmetçiler kendilerinde değil, bir şey olmasın diye dikkat kesilmek gerekiyor. Dün gece yemek odasından geçiyordum, bir de baktım ki mumlardan biri yanıyor. Kim yakmış? Anlayamadım. Saat kaç?

ANDREY. Sekizi çeyrek geçiyor.

NATAŞA. Olga'yla İrina daha gelmediler. Hâlâ çalışıyor zavallıcalar... Olga öğretmenler toplantısında, İrina da telgrafhanede... (İçini çeker.) Bu sabah kardeşine dedim ki, «İrina'cığım, kendine dikkat et,» dedim. Ama

dinlemiyor. Sekizi çeyrek mi geçiyor dedin? Bobik'ciğimiz pek iyi değil galiba. Buz gibi. Neden acaba? Dün ateş içindeydi, bugün buz gibi... Öyle korkuyorum ki!

ANDREY. Bir şeyi yok, Nataşa. Çocuk sapasağlam.

NATAŞA. Yine de perhize devam etsin. Korkuyorum. Sonra dediklerine göre, bu gece on sularında palyaçolar gelecekmiş. Gelmeseler daha iyi olurdu, Andryuşa.

ANDREY. Bilmem ki... Çağırdık bir kere.

NATAŞA. Bu sabah yavrucuk uyanıp bana baktı, sonra ansızın gülümseyiverdi; demek tanıyor beni. «Bobik,» dedim, «günaydın! Günaydın, bir tanem!» Sonra güldü. Her şeyi anlıyor çocuklar, öyle iyi anlıyorlar ki. Peki, Andryuşa, ben söylerim öyleyse, palyaçolar gelmesin.

ANDREY. (Kararsız.) Kardeşlerime sormalı. Burası onların evi.

NATAŞA. Evet, onların da evi. Ben söylerim. İyi kızlar hepsi. (Uzaklaşarak.) Yemeğe yoğurt almalarını söyledim. Doktora bakılırsa, yoğurttan başka bir şey yememen gerekiyor, yoksa hiç zayıflayamazmışsın. (Durur.) Bobik buz gibi; donuyor. Odası çok soğuk galiba. Başka bir odaya yatırmalıyız onu, hiç olmazsa havalar ısınuncaya kadar. İrina'nın odası tam ona göre; kuru, bütün gün güneş alıyor. Söylerim İrina'ya, bir süre Olga'nın odasında yatsın... Zaten bütün gün evde değil, yatmadan yatmaya geliyor... (Sessizlik.) Andryuşançık, niye bir şey söylemiyorsun?

ANDREY. Düşünüyordum... Zaten söyleyecek bir şeyim yok ki...

NATAŞA. Bir şey daha söyleyecektim... Haa, Ferapont gelmiş Şehir Meclisi'nden, seni görmek istiyor.

ANDREY. (*Esneyerek.*) Buraya gönder.

(*NATAŞA çıkar; ANDREY, karısının unuttuğu mumun ışığında kitabını okumaya koyulur. FERAPONT girer; lime lime olmuş bir palto vardır sırtında; yakalarını kaldırmıştır. Kulakları atkıyla sarılıdır.*)

ANDREY. İyi akşamlar, dostum. Ne diyeceksen de bakalım.

FERAPONT. Başkan kayıt defteriyle bir kâğıt yolladı. İşte şunlar... (*Kayıt defteriyle büyükçe bir zarf uzatır.*)

ANDREY. Teşekkür ederim. Sağol. Niye bu kadar geciktin? Saat sekizi geçiyor.

FERAPONT. Ha?

ANDREY. (*Daha yüksek sesle.*) Geç geldin diyorum. Saat sekizi geçti.

FERAPONT. Geçti ya. Ben buraya geldiğimde hava aydınlıktı, ama senin yanına bırakmadılar ki. İşi var dediler. Varsa var dedim ben de. Oturur beklerim. (*ANDREY'in bir şey sorduğunu sanar.*) Ha?

ANDREY. Yok bir şey. (*Defteri inceleyerek.*) Yarın Cuma. Toplantı yok, ama ben gelirim yine de... Biraz çalışırım. Evde sıkılıyorum... (*Sessizlik.*) Eee, sevgili ihtiyar, durumlar nasıl da değişiyor, hayat nasıl da aldatıyor bizi! Yapacak işim yoktu bugün, sıkıntıdan bu kitabı aldım elime, üniversite notlarını, gülesim geldi... Tanrım, Protopopov'un başkanlık ettiği bir Şehir Meclisi'nde Sekreter'im... Sekreter'im ya... Yükselsem yükselsem Meclis üyeliğine yükselebilirim ancak! Ben, Şehir Meclisi üyesi, her gece rüyasında Moskova Üniversitesi'nde profesör olduğunu gören adam... Bütün Rusya'nın övüldüğü değerli bir bilgin olduğunu...

FERAPONT. Bilmem ki... Pek duymıyorum...

ANDREY. Duysaydın bunları sana söylemezdim herhalde.

Başka biriyle konuşmalıyım bunları, ama karım beni anlamıyor, nedense kardeşlerimden de korkuyorum, belki gülerler bana diye çekiniyorum, utandırırılar beni... İçki içmem, meyhanelerden de pek hoşlanmam, ama şimdi, şu anda Moskova'da Tiyestov'un lokantasında ya da Bolşoy Moskovski'de olabilmek için neler vermezdim...

FERAPONT. Geçenlerde bir müteahhit anlatıyordu Meclis'te, Moskova'da bir sürü tüccar gözleme yiyorlarmış; içlerinden biri kırk tane yemiş, sonra da ölmüş. Unuttum şimdi, ya kırk tane ya da elli tane.

ANDREY. Moskova'da koca bir lokantaya oturursun, kimseyi tanımazsın, kimse de seni tanımaz, ama yabancı gibi değildir. Burada herkesi tanırırsın, herkes de seni tanır, ama bir yabancısın, bir yabancı... Tek başına bir yabancı.

FERAPONT. Ha? (*Sessizlik.*) Yine aynı müteahhit anlatıyordu, ben onun yalancısıyım, Moskova'ya boydan boya bir ip germişler.

ANDREY. Niye?

FERAPONT. Ne bileyim ben. Müteahhit öyle söyledi.

ANDREY. Palavra. (*Defteri okur.*) Sen hiç Moskova'da bulundun mu?

FERAPONT. (*Bir an sessizlikten sonra.*) Hiç bulunmadım. Tanrı böyle istemiş. (*Sessizlik.*) Ben gideyim mi artık?

ANDREY. Gidebilirsin. Güle güle. (*FERAPONT çıkar.*) Güle güle. (*Okuyarak.*) Yarın sabah gel de şu kâğıtları al. Hadi bakalım... (*Sessizlik.*) Gitmiş. (*Bir çıngrak çalar.*) İşte böyle... (*Gerinir, hiç acele etmeden odasına gider. Sahne arkasında bir dadı ninni söylemektedir. MAŞA'yla VERŞİNİN girerler. Onlar konuşurken bir hizmetçi salondaki lâmbayla mumları ya-*

kar.)

MAŞA. Bilmiyorum. (*Sessizlik.*) Bilmiyorum. İnsanın alışmasına bağlı tabii. Bir örnek vereyim, babamız öldükten sonra evde bir emir erinin yokluğuna uzun bir zaman alışamadık. Ama sadece bir alışkanlık meselesi değil bu, doğrusu da böyle galiba. Başka yerleri bilmem ama bu şehirde en temiz, en saygıdeğer, en terbiyeli insanların hepsi asker.

VERŞİNİN. Susadım. Çay var mıydı acaba?

MAŞA. (*Saate bir göz atarak.*) Nerdeyse getirirler. Evlendiğimde on sekiz yaşındaydım, öğretmen olduğu için korkardım kocamdan, okulu da yeni bitirmiştim daha. O günlerde kocam çok bilgili, çok zeki, çok önemli bir insan gibi geliyordu bana. Ama yazık ki, öyle düşünmüyorum şimdi.

VERŞİNİN. Evet... Öyle oluyor.

MAŞA. Kocamdan konuşmuyorum, ona alıştım, ama siviller arasında öyle kaba, öyle terbiyesiz insanlar var ki. Kabalık tedirgin ediyor beni, incitiyor; bir adamın yeteri kadar ince, yeteri kadar nazik, kibar olmadığını görünce acı çekiyorum. Kocamın meslektaşları, öğretmenler arasındayken basbayağı acı çekiyorum.

VERŞİNİN. Evet... Ama bana öyle geliyor ki, ister sivil olsunlar ister asker, bu şehirde zaten hiç kimse ilgi çekici değil. Hepsi bir! Buralı aydınların hangisine bakarsanız bakın, ister sivil olsun ister asker, hepsi bir şeyden bıkmış : ya karısından bıkmış, ya evinden, ya arazisinden ya da atlarından... Rus insanı yüce şeyler düşünür hep, ama niye böyle alçalarda dolaşır? Niye?

MAŞA. Niye?

VERŞİNİN. Çocuklarından niye bıkar, karısından niye bıkar? Karısıyla çocukları niye bıkarlar ondan?

MAŞA. Siz de pek keyifli değilsiniz bugün.

VERŞİNİN. Belki. Yemek yemedim, sabahtan beri ağzıma tek lokma koymadım. Kızlarımdan biri pek iyi değil, kızlarım hastalanınca da üzüntüden ölüyorum, onlara böyle bir anne verdiğim için. Ah, bugün görmeliydiniz onu! Ne değersiz bir yaratık! Sabahleyin yedide kavga etmeye başladık, dokuzda kapıyı vurup çıktım. (*Sessizlik.*) Garip şey, bunları hiç anlatmıyorum kimseye, sadece size açıyorum. (*MAŞA'nın elini öper.*) Kızmayın bana. Sizden başka kimsem yok... kimsem... (*Sessizlik.*)

MAŞA. Ocakta ne kadar gürültü var! Babam ölmeden önce de rüzgâr böyle sesler çıkarıyordu bacada. Tıpkı böyle.

VERŞİNİN. Boş inançlarınız var mıdır?

MAŞA. Evet.

VERŞİNİN. Garip. (*MAŞA'nın elini öper.*) Eşsiz bir kadınsınız! Eşsiz bir kadın! Burası karanlık, ama gözleminizin parlaklığını görebiliyorum.

MAŞA. (*Bir başka iskemleye geçer.*) Burası daha aydınlık.

VERŞİNİN. Seviyorum sizi, seviyorum, seviyorum... Gözlerinizi seviyorum, davranışlarınızı; hep onları görüyorum rüyamda... Eşsiz bir kadınsınız!

MAŞA. Siz böyle konuştuğunuz korkuyorum ama, nedense gülmem geliyor. Yalvarırım, böyle konuşmayın artık... (*Alçak sesle.*) Ama zararı yok, söyleyin yine de... (*Yüzünü elleriyle kapatır.*) Zararı yok. Biri geliyor, başka bir şey söyleyin...

(*İRİNA ile TUZENBAH, salondan geçerek gelirler.*)

TUZENBAH. Üç soyadım var aslında : Baron Tuzenbah-Krone-Altshauer. Ama Rusum, sizin gibi, Ortodoks'um. Almanlığımdan pek eser kalmadı, size karşı gös-

terdiğim sabırla inatçılık kaldı sadece. Her akşam eve götürüyorum sizi.

İRİNA. Nasıl yorgunum!

TUZENBAH. Her gün de gelirim telgrafhaneye, on yıl, yirmi yıl, beni kovuncaya kadar... (MAŞA'yla VERŞİNİN'i görür; neşeyle.) Buradasınız demek? İyi akşamlar.

İRİNA. Sonunda gelebildim eve. (MAŞA'ya.) Demin bir kadın geldi telgrafhaneye, oğlu ölmüş, Saratov'daki kardeşine telgraf çekmek için, ama adresi bir türlü hatırlayamadı. Hiç adresiz gönderdi, sadece Saratov diye. Ağlıyordu. Ben de sebepsiz yere kabalık ettim. «Vaktim yok,» dedim. Ne aptallık. Palyaçolar geliyor mu bu gece?

MAŞA. Evet.

İRİNA. (Bir koltuğa oturur.) Dinleneyim. Çok yoruldu.

TUZENBAH. (Gülümseyerek.) İşten dönünce öyle küçücük, öyle kederli görünüyorsunuz ki... (Sessizlik.)

İRİNA. Yorgunum. Hayır, sevmiyorum bu işi, sevmiyorum.

MAŞA. Zayıfladın... (Istık çalar.) Daha da gençleştin sanki; yüzün bir oğlan çocuğunun yüzüne döndü.

TUZENBAH. Saçlarının biçimi yüzünden.

İRİNA. Başka bir iş aramalıyım, bu iş bana göre değil. İstedğim, hayalini kurduğum şey yok bunda. Kuru, anlamsız bir iş... (Alt kattan biri tavana vurur.) Doktor. (TUZENBAH'a.) Siz cevap verin, n'olur. Ben veremeyeceğim... Yorgunum.

(TUZENBAH yere vurur.)

İRİNA. Şimdi gelir. Buna bir çare bulmalı. Doktorla Andrey kulübe gittiler dün, yine kaybettiler. Andrey iki yüz ruble kaybetmiş.

MAŞA. (Kayıtsız.) Peki, ne yapalım istiyorsun?

İRİNA. İki hafta önce kaybetti, Aralık ayında kaybetti. Her şeyi böyle çabucak kaybedecekse, bir an önce bu şehirden gidelim, daha iyi. Ah Tanrım, her gece Moskova'yı görüyorum rüyamda. Deli kadınlara döndüm. (Güler.) Haziran'da gideriz, demek ki... Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, yarım yıl var nerdeyse!

MAŞA. Önemli olan, Andrey'in kumarda para kaybettiğini Nataşa'nın öğrenmemesi.

İRİNA. Bana kalırsa, onun bu işe pek aldıracağı yok.

(Yemekten sonra biraz kestirmiş olan ÇEBUTİKİN, sakalını tarayarak salona girer, masaya oturup cebinden bir gazete çıkarır.)

MAŞA. İşte geldi... Kirayı verdi mi?

İRİNA. (Güler.) Hayır. Sekiz aydır beş para bile vermedi. Unutmuştur herhalde.

MAŞA. (Güler.) Ne kadar da ciddi oturuyor! (Hepsi gülerler. Sessizlik.)

İRİNA. Niye konuşmuyorsunuz, Aleksandr İgnatiç?

VERŞİNİN. Bilmem. Canım çay istiyor. Hayatımın yarısını verirdim bir bardak çaya! Sabahtan beri bir şey yemedim...

ÇEBUTİKİN. İrina Sergeyevna!

İRİNA. Ne istiyorsunuz?

ÇEBUTİKİN. Buraya gelin, lütfen. Venez içi. (İRİNA gidip masaya oturur.) Sensiz edemiyorum. (İRİNA fal açar.)

VERŞİNİN. Çay vermeyeceklerse biraz felsefe yapalım bari.

TUZENBAH. Peki, yapalım. Ne hakkında?

VERŞİNİN. Ne hakkında mı? Düşünelim bakalım... Diyelim ki... bizden iki yüz, üç yüz yıl sonra nasıl olacak hayat?

TUZENBAH. Peki. Biz ölüp gittikten sonra insanlar balonlarla uçacaklar, ceketlerinin modellerini değiştirecekler, altıncı bir duygu bulacaklar belki, o duyguyu geliştirecekler, ama hep aynı kalacak hayat — zor, esrarengiz, mutlu. Bundan bin yıl sonra bile, «Ah, hayat ne kadar çetin!» diye iç geçirecek insanoğlu. Ama bugün nasıl korkuyorsa ölümden, yine korkacak, ölmek istemeyecek.

VERŞİNİN. (Bir an düşündükten sonra.) Nasıl desem, bilmem ki?.. Bana öyle geliyor ki, yeryüzünde her şey yavaş yavaş değişecek, değişmekte olduğunu gözlerimizle görüyoruz zaten. İki-üç yüz yıl sonra, bin yıl diyelim — zamanın önemi yok — yeni, mutlu bir hayat başlayacak. O hayatta bizim yerimiz olmayacak tabii, ama şimdi bile onun için yaşıyor, onun için çalışıyoruz, o hayatı yaratıyoruz — varlığımızın tek amacı bu, mutluluğumuzun da diyebiliriz.

(MAŞA hafifçe güler.)

TUZENBAH. Niye gülüyorsunuz?

MAŞA. Bilmem. Sabahtan beri gülüyorum bugün.

VERŞİNİN. Ben de sizin okuduğunuz okulu bitirdim, ama Akademi'ye gitmedim; çok kitap okuyorum, ama bir seçme yapmayı bilmiyorum pek, okumam gereken şeyleri okumuyorum belki; yine de, yaşadıkça birşeyler öğrenmek istiyorum. Saçlarım ağarmaya başladı artık, nerdeyse ihtiyar bir adam olup çıktım, ama öyle az şey biliyorum ki, ah, öyle az şey biliyorum ki! Yine de, önemli olan nedir, gerçek olan nedir, bunu biliyorum işte, çok iyi biliyorum. Sizi inandırabilmeyi ne kadar isterdim, mutluluk diye bir şey yok bizim için, olmayacak da... Bizim için çalışmak, sadece çalışmak var; mutluluk da torunlarımızın payına düşüyor. (Sessizlik.)

Ben mutlu olmayacağım, ama hiç olmazsa torunlarımızın torunları mutlu olacak...

(Salonda FEDOTİK'le RODE görünürler; oturup gitar çalarak hafifçe şarkı söylemeye başlarlar.)

TUZENBAH. Size kalırsa, mutluluğu hayal bile etmemeliyiz! Ama ya ben mutluyusam?

VERŞİNİN. Değilsiniz.

TUZENBAH. (Ellerini kaldırıp güler.) Şurası apaçık ortada ki, birbirimizi anlamıyoruz. Sizi nasıl inandırayım bilmem?

(MAŞA hafifçe güler.)

TUZENBAH. (Parmagını sallayarak.) Gülün bakalım! Değil iki-üç yüz yıl, aradan bir milyon yıl bile geçse, hayat hep aynı kalacak; değişmiyor ki, olduğu gibi duruyor, bizi ilgilendirmeyen yasalarına, hiç öğrenemeyeceğimiz o yasalarına uyuyor sadece. Göçmen kuşlar, leylekler söz gelişi, durmadan uçuyorlar, kafalarında ne düşünceler olursa olsun, ister büyük ister küçük düşünceler, boyuna uçacaklar, nereye gittiklerini, niye gittiklerini bilmeden. Uçuyorlar, istediği kadar felsefeci çıksın aralarından, yine uçacaklar; uçtukları sürece de istendiği kadar felsefe yapılınsın...

MAŞA. Ama bir anlamı yok mu bunun?

TUZENBAH. Anlamı mı?.. Bakın, kar yağıyor. Ne anlamı var bunun? (Sessizlik.)

MAŞA. Bana kalırsa bir inancı olmalı insanın, ya da kendine bir inanç aramalı, yoksa hayatı boş, bomboş olur... Yaşamak, leyleklerin niye uçtuğunu, çocukların niye doğduğunu, niye gökyüzünde yıldızların bulunduğunu bilmeden yaşamak... İnsan niye yaşadığını bilmeli, yoksa ne değeri kalır yaşamanın? (Sessizlik.)

VERŞİNİN. Ne olursa olsun, gençliğin elden gitmesi ya-

zık doğrusu...

MAŞA. Gogol diyor ki : «Şu dünyada yaşamak sıkıcı bir şey, dostlarım!»

TUZENBAH. Ben de diyorum ki : Sizinle tartışmak zor şey, dostlarım! Neyse, aldırmayın...

ÇEBUTİKİN. (Gazeteyi okuyarak.) Balzac, Berdiçev'de evlenmiş.

(İrina hafifçe bir şarkı mırıldanır.)

ÇEBUTİKİN. Bunu bir kenara yazmalı. (Yazar.) Balzac, Berdiçev'de evlendi. (Gazetesini okur.)

İRİNA. (Fal açarken, alayla.) Balzac, Berdiçev'de evlendi.

TUZENBAH. Zarlar atıldı. Biliyor musunuz, Maria Sergeyevna, istifamı gönderdim.

MAŞA. Duydum. Bunda güzel bir taraf görmüyorum ben. Sivillerden hiç hoşlanmam.

TUZENBAH. Zararı yok... (Ayağa kalkar.) Yakışıklı değilim zaten, benden asker olur mu? Neyse, zararı yok... Çalışmaya başlayacağım. Hayatımda bir gün olsun kıyaya çalışayım şöyle, eve bitkin geleyim, yatağa yığılıp uykuya dalayım hemen. (Salona geçer.) Çalışanlar deliksiz uyumalı.

FEDOTİK. (İRİNA'ya.) Moskova Sokağı'nda Pizhnikov'dan boyalı kalem aldım size. Bir de bu küçük çakıyı aldım...

İRİNA. Hep küçük bir kızmışım gibi davranıyorsunuz bana, artık büyüdüm... (Neşeyle kalemleri, çakıyı alır.) Ne güzel şeyler!

FEDOTİK. Kendime de bu çakıyı aldım... Bakın... Bu birinci ağız, bir tane daha, bu da üçüncüsü, bu kulak temizlemek için, makas, bu da tırnak kesmek için...

RODE. (Yüksek sesle.) Kaç yaşındasınız, doktor?

ÇEBUTİKİN. Ben mi? Otuz iki.

(Kabkabalalar.)

FEDOTİK. Durun da başka türlü bir fal öğreteyim size. (İskambil kâğıtlarını açar.)

(Semaver getirilir, başında ANFİSA vardır. Bir süre sonra NATAŞA gelir, masada birşeylerle uğraşır. SOLYONİ girer, ötekileri selâmladıktan sonra masaya oturur.)

VERŞİNİN. Rüzgâr da ne sert esiyor!

MAŞA. Evet, kıştan bıktım artık. Yazın neye benzediğini nerdeyse unuttum.

İRİNA. Fal çıkıyor. Moskova'ya gideceğiz demektir.

FEDOTİK. Hayır, çıkmıyor. Bakın, sekizli, maça ikilisinin üstüne düşüyor. Gidemeyeceksiniz Moskova'ya.

ÇEBUTİKİN. (Gazeteden okuyarak.) Sitsikar'da çiçek salgını varmış.

ANFİSA. (MAŞA'nın yanına giderek.) Maşa, bir çay iç, yavrum. (VERŞİNİN'e.) Buyrun, efendim... affedersiniz, adınızı unuttum...

MAŞA. Buraya getiriver, dadıcığım. Oraya gitmek istemiyorum.

İRİNA. Dadı!

ANFİSA. Geldim!

NATAŞA. (SOLYONİ'ye.) Bebekler her şeyi anlıyor. «Günaydın, Bob'ik, günaydın, meleğim!» dedim. Yüzüme öyle bir bakış baktı ki. Annesiyim diye böyle konuştuğumu sanmayın, hayır, inanın bana! Çok zeki bir çocuk.

SOLYONİ. Eğer benim çocuğum olsaydı o, tavada kızartır, bir güzel yerdim. (Bardağını alıp misafir odasına geçer, bir köşeye oturur.)

NATAŞA. (Yüzünü elleriyle kapayarak.) Kaba adam, terbiyesiz!

MAŞA. Mevsimin yaz mı, kış mı olduğunu anlamayan insan ne mutludur kimbilir. Moskova'da olsaydım şimdi, havaya hiç mi hiç aldırılmazdım...

VERŞİNİN. Geçen gün bir Fransız bakanının günlüğünü okuyordum, cezaevinde yazmış. Panama meselesi yüzünden mahkûm olmuş. Cezaevi penceresinden gördüğü kuşları öyle heyecanlı, öyle güzel anlatıyor ki... bakanlığı sırasında gözüne bile çarpmayan kuşları. Şimdi serbest, o kuşları yine görmeyecek. Böyledir işte, Moskova'da yaşarken farkına bile varmazsınız onun. Mutlu değiliz, elde edemeyiz mutluluğu, özlemekle kalırız.

TUZENBAH. (*Masadan bir kutu alarak.*) Şeker nerede?

İRİNA. Solyoni yedi.

TUZENBAH. Hepsini mi?

ANFİSA. (*Çay vererek.*) Size bir mektup, efendim.

VERŞİNİN. Bana mı? (*Mektubu alır.*) Kızımdan. (*Okur.*)

Evet, ondan... Özür dilerim, Maria Sergejevna, gitmem gerekiyor. Çay içemeyeceğim. (*Çok tedirgindir, ayağa kalkar.*) Aynı hikâye...

MAŞA. Ne olmuş? Sır değilse?..

VERŞİNİN. (*Usulca.*) Karım zehir içmiş yine. Gitmem gerekiyor. Belli etmeden kaçayım ben. Korkunç bir şey bu. (*MAŞA'nın elini öper.*) Benim güzel, sevimli, iyi kızım... Sessizce giderim... (*Çıkar.*)

ANFİSA. Nereye gidiyor? Tam çayını getirdim... Ne garip adam!

MAŞA. (*Parlayarak.*) Rahat bırak beni! Her şeye burnunu sokuyorsun, rahat vermiyorsun insana... (*Bardağını alıp masaya gider.*) Bıktım artık bu kocakarıdan!

ANFİSA. Ne yaptım sana, bir tanem?

ANDREY. (*Dışardan seslenir.*) Anfisa!

ANFİSA. (*Taklit ederek.*) Anfisa! Orada kurulmuş... (*Çı-*

kar.)

MAŞA. (*Salondaki masada, öfkeyle.*) Bırakın da oturayım bir yere! (*Masadaki iskambil kâğıtlarını bozar.*) Bütün masayı iskambil kâğıtlarıyla doldurmuşsun. Çayını iç!

İRİNA. Maşka, sinirlisin.

MAŞA. Sinirliysen konuşmazsın benimle. Rahat bırak insanı!

ÇEBUTİKİN. (*Gülerek.*) Rahat bırak onu, rahat bırak...

MAŞA. Altmış yaşındasınız ama küçük bir çocuk gibisiniz tıpkı, hep birşeyler saçmalyorsunuz.

NATAŞA. (*İçini çekerek.*) Maşa, bir tanem, niye böyle konuşuyorsun? Çok güzelsin, böyle sözler etmesen iyi bir toplulukta herkesi büyölürsün. *Je vous prie, pardonnez moi, Marie, mais vous avez des manières un peu grossières.*

TUZENBAH. (*Kabkahasını tutmaya çalışarak.*) Bana biraz... biraz... şurada konyak olacaktı galiba...

NATAŞA. *Il paraît que mon Bobik déjà ne dort pas...* Galiba uyandı. Pek iyi değil bugün. Özür dilerim, Bobik'in yanına gitmem gerekiyor... (*Çıkar.*)

İRİNA. Aleksandr İgnatiç nereye gitti?

MAŞA. Eve. Karısına bir şey olmuş galiba.

TUZENBAH. (*Elinde konyak sürabisiyle SOLYONİ'nin yanına gider.*) Hep tek başına oturup birşeyler düşünüyorsun böyle, aklından geçenleri anlamak mümkün değil. Hadi, barışalım artık. Biraz konyak içelim. (*İçerler.*) Bütün gece piyano başında oturup saçma sapan şeyler çalacağım... Ne yapalım, çalarız!

SOLYONİ. Barışmak da nerden çıktı? Seninle dargın değiliz ki.

TUZENBAH. Öyle bir duygu uyandırıyorsun ki bende...

sanki aramızda hep birşeyler geçmiş gibi. Garip bir adamsın.

SOLYONİ. (*Ezberle okuyarak.*) «Evet, garibim, herkes gariptir! Bana kızma, Aleko!»

TUZENBAH. Aleko da nerden çıktı şimdi? (*Sessizlik.*)

SOLYONİ. Herhangi biriyle başbaşa kaldığım zamanlar herkes gibi bir adamım ben de, ama kalabalığa karışınca umutsuz, ürkek bir insan olup çıkıyorum... durmadan saçmalıyorum. Ama birsürü insandan daha namusluym, daha soyluyum. Bunu gösterebilirim de.

TUZENBAH. Sık sık kızıyorum sana, yanımızda başkaları varken beni hiç rahat bırakmıyorsun, ama nedense hoşlanıyorum senden. Neyse, bu gece bir güzel sarhoş olacağım. İçelim!

SOLYONİ. İçelim. (*İçerler.*) Seninle bir alıp veremediğim yok, Baron. Kişiliğim Lermontov'un kişiliğine benziyor. (*Usulca.*) Yüzüm de benziyormuş ona... öyle diyorlar. (*Cebinden bir şişe koku çıkarıp ellerine sürer.*)

TUZENBAH. İstifa ettim. *Basta!* Beş yıldır düşünüyordum istifayı, sonunda kararımı verdim. Çalışacağım.

SOLYONİ. (*Ezberle okuyarak.*) «Kızma bana, Aleko... Hayallerini unut...»

(*TUZENBAH'la SOLYONİ konuşurlarken ANDREY elinde bir kitapla sessizce girer, bir mumun başına oturur.*)

TUZENBAH. Çalışacağım.

ÇEBUTİKİN. (*İRİNA'yla birlikte misafir odasına geçerek.*)

Yemek de tam Kafkas yemeği idi : soğan çorbası vardı, et olarak da *çebartma* vardı.

SOLYONİ. *Çeremşa* et değildir ki, bir çeşit sebzedir, soğana benzer.

ÇEBUTİKİN. Hayır, meleğim. *Çebartma* soğan değildir,

kuzu etidir.

SOLYONİ. Hayır, *çeremşa* soğandır.

ÇEBUTİKİN. Hayır, *çebartma* ettir.

SOLYONİ. Hayır, *çeremşa* soğandır.

ÇEBUTİKİN. Niye tartışıyorum, bilmem ki? Kafkasya'ya hiç gitmediniz ki, *çebartma* da yemediniz.

SOLYONİ. Yemedim, çünkü kokusuna dayanamıyorum. *Çeremşa* sarmısak gibi kokar tıpkı.

ANDREY. (*Yalvarırcasına.*) N'olursunuz, kesin artık bunu.

TUZENBAH. Palyaçolar ne zaman geliyor?

İRİNA. Dokuzda burada olacaklardı, nerdeyse gelirler.

TUZENBAH. (*ANDREY'i kucaklayıp şarkı söylemeye başlar.*) «Ah benim sundurmam, ah benim sundurmam, yepyeni sundurmam...»

ANDREY. (*Dansederek şarkı söyler.*) «Yepyeni sundurmam...»

ÇEBUTİKİN. (*Danseder.*) «Kapısının üstü kafesli sundurmam...»

(*Kabkabalalar.*)

TUZENBAH. (*ANDREY'i öper.*) Her şeyin canı cehenneme, hadi içelim. Dostluğumuza içelim, Andryuşa. Ben de sizinle Moskova'ya geliyorum, Andryuşa, üniversiteye.

SOLYONİ. Hangisine? Moskova'da iki üniversite var.

ANDREY. Bir üniversite vardır Moskova'da.

SOLYONİ. İki üniversite var.

ANDREY. O kadar istiyorsanız üç olsun.

SOLYONİ. Moskova'da iki üniversite var. (*Mırdıtlar, homurtular.*) Moskova'da iki üniversite var : eski üniversiteyle yeni üniversite. Eğer dinlemek istemiyorsanız, konuşmam sizi rahatsız ediyorsa, susabilirim. Başka bir odaya gideyim isterseniz. (*Kapıların birinden çıkar.*)

TUZENBAH. Bravo, bravo! (Güler.) Hadi dostlar, başlayalım. Çalması benden! Ne garip adam şu Solyoni...

(Piyanonun başına oturup bir vals çalmaya başlar.)

MAŞA. (Kendi kendine vals yaparak.) Baron sarhoş, Baron sarhoş, Baron sarhoş...

(NATAŞA girer.)

NATAŞA. (ÇEBUTİKİN'e.) İvan Romaniç! (Usulca birşeyler söyler ÇEBUTİKİN'e, sonra çıkar.)

(ÇEBUTİKİN, TUZENBAH'ın omuzuna dokunup kulağına birşeyler fısıldar.)

İRİNA. Ne var?

ÇEBUTİKİN. Biz gidelim artık. İyi geceler.

TUZENBAH. İyi geceler. Geç oldu.

İRİNA. Ama palyaçolar gelecek daha.

ANDREY. (Sıkıntılı.) Gelmiyorlar. Anlamıyor musun, bir tanem, Bobik iyi değilmiş, Nataşa söylüyor, onun için... Ben de pek bir şey bilmiyorum bu konuda, hem zaten bana ne!

İRİNA. (Omuzlarını silkerek.) Bobik iyi değilmiş!

MAŞA. Ne yapalım! Madem kovuluyoruz, gideriz öyleyse.

(İRİNA'ya.) Hasta olan Bobik değil, Nataşa... Buradan hasta! (Alnına vurur.) Küçük burjuva!

(ANDREY, sağdaki kapıdan kendi odasına gider. ÇEBUTİKİN de onunla birlikte çıkar. Ötekiler salonda vedalaşırlar.)

FEDOTİK. Yazık! Akşamı burada geçiririz sanmıştım, ama çocuk hastaysa... Yarın oyuncak getiririm ona...

RODE. (Yüksek sesle.) Ben de akşam yemeğinden sonra biraz kestirmiştim, bütün gece dansederim diye. Saat daha dokuz!

MAŞA. Sokağa çıkalım, orada konuşur, ne yapacağımıza karar veririz.

(«Güle güle! İyi geceler!» sesleri ve TUZENBAH'ın

kabkabası duyulur. Herkes çıkar. ANFİSA'yla bir bizmetçi masayı temizleyip ışıkları söndürürler. Dada, sabne dışında ninni söylemektedir. ANDREY, sırtında palto, başında şapka, ÇEBUTİKİN'le birlikte görünür.)

ÇEBUTİKİN. Bir türlü evlenme fırsatını bulamadım, şimşek gibi çakıp geçiyor zaman, üstelik annene de deli gibi âşıktım, ama ne yaparsın, o da evli bir kadındı.

ANDREY. İnsan evlenmemeli. Evlilik sıkıcı bir şey çünkü.

ÇEBUTİKİN. Olabilir, ama ya yalnızlık? Sen istediğin kadar felsefe yap, yalnızlık korkunç bir şeydir, yavrum...

Aslına bakarsan, ikisi de aynı şey.

ANDREY. Hadi, hemen gidelim.

ÇEBUTİKİN. Acele ne? Daha bol bol vaktimiz var.

ANDREY. Karım görürse göndermez diye korkuyorum.

ÇEBUTİKİN. Yaa!

ANDREY. Bu gece oynamayacağım, sadece seyredeceğim. Pek keyfim yok... Şu nefes darlığına ne yapsam, İvan Romaniç?

ÇEBUTİKİN. Ne diye bana soruyorsun? Hatırlamıyorum ki, yavrum. Bilmiyorum.

ANDREY. Mutfaktan geçelim.

(Çıkarlar. Çıngırak çalar, bir kere daha çalar sonra. Sesler, kabkabalar duyulur. İRİNA girer.)

İRİNA. Ne var?

ANFİSA. (Fısıltıyla.) Palyaçolar.

(Çıngırak yine çalar.)

İRİNA. Dadıcığım, evde yoklar deyiver. Özür dile.

(ANFİSA çıkar. İRİNA, düşünceli düşünceli odayı adımlar, heyecanlıdır. SOLYONİ girer.)

SOLYONİ. (Şaşkın.) Kimseler yok... Neredeler?

İRİNA. Gittiler.

SOLYONİ. Garip. Yalnız mısınız burada?

İRİNA. Yalnızım. (Sessizlik.) Güle güle.

SOLYONİ. Biraz önce kendimi tutamadım, kabalık ettim. Ama siz onlara benzemiyorsunuz, onlardan üstünsünüz, yücesiniz, gerçeği görebiliyorsunuz... Sadece siz anlayabilirsiniz beni. Sizi seviyorum, bütün kalbimle, bütün varlığımla seviyorum...

İRİNA. Güle güle. Lütfen gidin artık!

SOLYONİ. Sizsiz yaşayamam. (İRİNA'nın arkasından giderek.) Siz mutluluğumsunuz benim! (Gözyaşları içinde.) Ah, mutluluk! Başka hiçbir kadında görmediğim bu eşsiz, büyüleyici gözler...

İRİNA. (Soğuk.) Kesin artık, Vassili Vassilyiç!

SOLYONİ. Aşkımı ilk olarak açıyorum size, sanki bu dünyada değilim, başka bir gezegendeyim. (Alnını uğuşturur.) Ne yapalım... Aşk zora gelmez... Ama bir başkasının da sizin aşkınızı kazanarak mutlu olmasına dayanmam... Dayanamam buna... Kutsal bildiğim ne varsa, hepsinin üstüne yemin ediyorum işte, bir başkası çıkarsa onu öldürürüm... Ah, meleğim benim... (NATAŞA, elinde bir mumla girer.)

NATAŞA. (Kapılardan teker teker bakarak kocasının odasına açılan kapının önüne gelir.) Andrey içerde. Okusun bakalım. Özür dilerim, Vassili Vassilyiç, burada olduğunuzu bilmiyordum, sabahlıkla geldim...

SOLYONİ. Farketmez. Hoşça kalın. (Çıkar.)

NATAŞA. Zavalılık, ne kadar yorgunsun bir tanem! (İRİNA'yı öper.) Biraz daha erken yatmalısın.

İRİNA. Bobik uyudu mu?

NATAŞA. Uyudu. Ama keyifsiz. Sahi, şekerim, hep konuşmak istiyorum seninle, ama ya sen evde olmuyorsun ya da benim bir işim çıkıyor... Bobik'in şimdi yattığı oda hem soğuk, hem de rutubetli. Senin odan da tam bir bebeğe göre. Bir tanem. hiç olmazsa bir süre için Olya'nın odasında yatar mısın?

İRİNA. (Anlamamıştır.) Nerede?

(Eve yaklaşan bir troykanın çingirakları duyulur.)

NATAŞA. Şimdilik Olya'yla sen bir odada yatacaksınız, Bobik de senin odanda yatacak. Öyle şeker ki! Bugün, «Bobik'im, yavrum benim!» dedim. Başını kaldırıp o minicik gözleriyle bana baktı. (Çingirak çalar.) Olga'dır herhalde. Ne kadar gecikti! (Hizmetçi NATAŞA'nın yanına gelip kulağına birşeyler fısıldar.)

NATAŞA. Protopopov mu? Ne garip adam! Protopopov gelmiş, troykasıyla gezmeye götürmek istiyormuş beni. (Güler.) Şu erkekler ne garip oluyor!.. (Çingirak çalar.) Biri geldi. Belki çıkarım gezintiye, hiç olmazsa on beş dakika için... (Hizmetçiye.) Söyle ona, şimdi geliyorum. (Çingirak çalar.) Kapı... Olga'dır herhalde. (Çıkar.)

(Hizmetçi koşarak çıkar. İRİNA düşünceli düşünceli oturmaktadır. KULİGİN'le OLGA girerler; arkalarından VERŞİNİN gelmektedir.)

KULİGİN. Buna ne buyrulur bakalım! Hani eğlence vardı bu gece?

VERŞİNİN. Garip, yarım saat kadar önce ben çıkarken palyaçoları bekliyorlardı.

İRİNA. Hepsi gitti.

KULİGİN. Maşa da mı? Nereye gitti? Protopopov ne yapıyor aşağıda, troykanın içinde? Kimi bekliyor?

İRİNA. Soru sormayın bana... Yorgunum.

KULİGİN. Pek de nazlısın...

OLGA. Toplantı şimdi bitti. Yorgunluktan ölüyorum. Bizim müdire hasta olduğu için ben bakıyorum onun yerine. Başım, başım ağrıyor, çatlayacak gibi... (Oturur.) Andrey dün gece oyunda iki yüz ruble kaybetmiş... Bütün şehir bunu konuşuyor...

- KULİĞİN. Evet, toplantı beni de yordu. *(Oturur.)*
- VERŞİNİN. Karım beni korkutmayı kafasına koymuş bir kere, az kalsın zehirleniyordu. Neyse, şimdi iyi, biraz rahatladım... Eh, biz de gidelim öyleyse. İyi geceler. Fiyodor İlyiç, birlikte çıkalım isterseniz, bir yere gideriz. Evde kalamam, imkânı yok kalamam... Hadi!
- KULİĞİN. Yorgunum. Gelemeyeceğim. *(Ayağa kalkar.)*
Yorgunum. Karım eve mi gitti?
- İRİNA. Herhalde.
- KULİĞİN. *(İRİNA'nın elini öper.)* Hoşça kal. Yarın da öbür gün de sabahtan akşama kadar dinlenebilirim. İyi geceler! *(Çıkarken.)* Bir çay istiyor canım. Akşamı eğlenerek geçiririm demiştim ama... O, *fallem hominum spem!*
- VERŞİNİN. Öyleyse ben de tek başıma giderim. *(Işık çalarak KULİĞİN'le çıkar.)*
- OLGA. Başım... Başım çatlayacak gibi... Andrey kaybetmiş... Bütün şehir bunu konuşuyor... Gidip uzanayım biraz. *(Çıkarken.)* Yarın rahatım... Ah, tanrım, ne güzel şey bu! Yarın rahatım, öbür gün rahatım... Başım... Başım çatlayacak gibi... *(Çıkar.)*
- İRİNA. *(Tek başına.)* Hepsi gittiler. Kimse kalmadı. *(Sokaktan akordiyon sesi duyulur; dadı şarkı söylemektedir.)*
- NATAŞA. *(Sirtında kürk, başında şapkayla salonu geçer; arkasında hizmetçi vardır.)* Yarım saate kadar dönerim. Bir gezinti yapıp geleceğim. *(Çıkar.)*
- İRİNA. *(Tek başına kalmıştır. Özlemle.)* Moskova! Moskova! Moskova!

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

(OLGA'yla İRİNA'nın odası. Solda ve sağda iki yatak, yatakların önlerinde de paravanalar vardır. Saat gecenin ikisini geçmiştir. Bir süre önce başlayan yangını duyurmak için çanlar çalınmaktadır. Anlaşıldığına göre, evde kimse yatmamıştır daba. MAŞA, her zamanki gibi siyahlar içinde, bir divana uzanmıştır. OLGA'yla ANFİSA girerler.)

- ANFİSA. Aşağıda oturuyorlar şimdi, merdivenin altında... «Yukarı gelin,» dedim, «orada oturmayın,» dedim. Ağlıyorlar. «Babamız nerede, bilmiyoruz. Tanrı korusun, ya yandıysa?» diyorlar. Olacak iş mi! Avluda da bir sürü insan var... hepsi yarı çıplak.
- OLGA. *(Dolaptan elbiseler çıkararak.)* Şu gri elbiseyi al... şunu da... şu blüzu da... Şu etekliği de al, dadı... Tanrım, ne korkunç şey! Kirsanovski Sokağı kül olup gitti... Şunu da al... şunu da... *(Elbiseleri ANFİSA'nın kollarına yığar.)* Zavallı Verşinin'ler... nasıl korktular. Evleri az kalsın yanıyordu. Geceyi burada geçirinler... bırakamayız onları... Zavallı Fedotik, her şeyini kaybetti, bir şeyi kalmadı...
- ANFİSA. Ferapont'u çağırırsan, Olyuşka. Ben bunların hepsini —

OLGA. (*Çingırağı çalar.*) Çalışıyorum, kimse gelmiyor... (*Kapıya gider.*) Kim varsa gelsin! (*Açık kapıdan bir pencere görülür, cama alevlerin parıltısı yansımaktadır; evin önünden geçen bir itfaiye arabasının sesi duyulur.*) Ne korkunç şey! Bittim yorgunluktan!
(*FERAPONT girer.*)

OLGA. Al, şunları aşağı götür... Kolotilin'in kızları var aşağıda, merdivenin altında... onlara verirsin. Şunu da al...

OLGA. Hadi, çabuk ol.

FERAPONT. Peki, hanımcığım.

OLGA. Dadıcığım, ne varsa ver. Bizim bir şeye ihtiyacımız yok; hepsini ver, dadıcığım... Öyle yorgunum ki, ayakta duracak bile halim yok.. Verşinin'leri bırakmamalıyız... Kızları misafir odasında yatar, Aleksandr İgnatiç de aşağıda, Baron'un odasında kalır... Fedotik de Baron'un odasında kalsın, olmazsa salona gelsin, bizim yanımıza... Doktor da inadına içmiş sanki, körkütük sarhoş; onun yanına kimseyi veremeyiz. Verşinin'in karısı da misafir odasında kalsın...

ANFİSA. (*Bitkin.*) Olyuşka, bir tanem, n'olursun kovma beni! Kovma!

OLGA. Neler söylüyorsun, dadı? Seni kovan mı var?

ANFİSA. (*Başını OLGA'nın göğsüne dayayarak.*) Bir tanem, her şeyim benim... Çalışırım. Elimden geleni yaparım... İşe yaramaz olursam kovarlar beni! Nereye giderim? Seksenimi geçtim. Seksen iki yaşındayım şimdi...

OLGA. Otur, dadıcığım... Zavallı dadıcığım, yorulmuşsun... (*Onu bir iskemleye oturtur.*) Dinlen biraz. Benzin nasıl da sararmış!
(*NATAŞA girer.*)

NATAŞA. Diyolar ki, dernek gibi bir şey kurmalıymışız, yangından zarar görenlere yardım etmek için. Niye olmasın? İyi bir fikir bence. Yoksullara yardım etmeliyiz zaten, zenginlerin görevidir bu. Bobik'le Sofoçka mışıl mışıl uyuyorlar, bir şey olmamış gibi. Öyle çok insan var ki burada, nereye baksan bir adam görüyorsun, ev tıklım tıklım. Şehirde grip salgını var, çocuklara da bulaşır diye ödüm kopuyor.

OLGA. (*Dinlemeden.*) Bu odadan görünmüyor yangın, sessiz bir yer burası...

NATAŞA. Evet... Saçım başım da darmadağınık. (*Aynanın önünde.*) Şişmanladığımı söylüyorlar... yalan! Düpedüz yalan! Maşa uyuyor, zavalılık, ne kadar bitkin!.. (*ANFİSA'ya, soğukça.*) Benim önümde nasıl oturabiliyorsun? Kalk ayağa! Çık dışarı! (*ANFİSA çıkar; sessizlik.*) Bu kocakarıyı ne diye tutuyorsun, anlamıyorum!

OLGA. (*Şaşırmış.*) Özür dilerim ama... anlayamadım...

NATAŞA. Ne faydası var bize? Köylünün biri, otursun köyünde... Ne küstahlık! Evimin düzenli olmasını isterim ben. İşe yaramayan hizmetçilerin ne işi var! (*OLGA'nın yanğını okşar.*) Zavalılık, yorulmuşsun! Müdiremiş yorulmuş! Sofoçka'm büyüyüp de liseye başlayınca senden korkacağım.

OLGA. Müdire olmayacağım ki.

NATAŞA. Seni seçecekler. O iş tamam.

OLGA. Kabul etmeyeceğim. Edemem... O kadar gücüm yok... (*Su içer.*) Dadıya öyle kaba davrandın ki demin... Beni başıyla ama buna dayanacak durumda değilim... Dayanamam...

NATAŞA. (*Tedirgin.*) Özür dilerim, Olya, başıyla beni... Seni üzmem istemezdim.
(*MAŞA kalkar, yastığını alıp öfkeyle çıkar.*)

- OLGA. Anlamalısın, canım... başka türlü yetiştirildik belki, ama dayanmam buna. Böyle davranışlar canımı sıkıyor. Hasta oluyorum. Umutsuzluğa kapılıyorum.
- NATAŞA. Affedersin, affedersin... (OLGA'yı öper.)
- OLGA. Ufacık bir kabalık bile altüst ediyor beni...
- NATAŞA. Doğru, kendimi tutamıyorum bazen, ama sen de kabul etmelisin ki, şekerim, o kadın köyde de yaşayabilir.
- OLGA. Otuz yıldır yanımızda.
- NATAŞA. Ama artık elinden iş gelmiyor ki! Ya ben anlamıyorum, ya da sen beni anlamak istemiyorsun. Hiçbir iş yaptığı yok, ya uyukluyor ya da bir köşede oturup duruyor.
- OLGA. Varsın otursun.
- NATAŞA. (Şaşkın.) Ne demek varsın otursun? Hizmetçi değil mi? (Gözyaşları içinde.) Seni anlamıyorum, Olya. Bir dadım, bir sütninem var, bir hizmetçiyle bir ah-cımız da var... Bu kocakarıyı niye tutuyoruz öyleyse? Niye tutuyoruz.
- (Dışardan çan sesleri duyulur.)
- OLGA. Bu gece on yıl birden yaşlandım.
- NATAŞA. Bazı konularda anlaşmamız gerekiyor, Olya. Sen okuldastın, ben evdeyim... Sen öğretmenlik ediyorsun, ben ev işlerini çeviriyorum. Hizmetçiler için bir şey söylüyorsam, bilerek söylüyorum demektir. Bilerek. Yarından tezi yok, o kocakarı, o ihtiyar hırsız, (Ayağını yere vurarak.) o cadı defolup gidecek! Bana karşı koymaya kalkma sakın! Sakın yapayım deme bunu! (Kendini toparlar.) Aslına bakarsan, sen aşağı kata taşınmadıkça kavgamız bitmeyecek. Korkunç bir şey bu.
- (KULİGİN girer.)
- KULİGİN. Maşa nerede? Artık eve gitsek iyi olacak. Yan-

gın yatışmış diyorlar. (Gerinir.) Rüzgâra rağmen bir tek mahalle yandı; başlangıçta bütün şehir tutuşacak diyorlardı. (Oturur.) Yorulmuşum. Oleçka, bir tamenem... Bazen ne düşünüyorum, biliyor musun? Maşa'yla evlenmeseydim seninle evlenirdim, Oleçka. Öyle iyisi ki... Yorulmuşum. (Kulak kabartır.)

OLGA. Ne var?

KULİGİN. Doktor zilzurna sarhoş bu gece, sanki inadına içmiş! (Ayağa kalkar.) Buraya geliyor galiba... Duyuyor musunuz? Evet, geliyor... (Güler.) Ne adam... Ben saklanayım. (Dolabın yanına gidip bir köşeye saklanır.) Başbelâsi!

OLGA. İki yıldır içmiyordu, bu gece yine başladı.

(NATAŞA'yla birlikte odanın gerisine çekilirler. ÇEBUTİKİN girer, odayı boydan boya geçip durur, çevresine bakınır, sonra lavaboya gidip ellerini yıkar.)

ÇEBUTİKİN. (Üzüntülü.) Hepsinin canı cehenneme... hepsinin... Doktor sanıyorlar beni, hastalıkları iyileştiririm sanıyorlar; ama hiçbir şey bilmiyorum, bütün bildiklerimi unuttum, hiçbir şey hatırlamıyorum, hepsini unuttum, hepsini. (OLGA'yla NATAŞA, ÇEBUTİKİN'e belli etmeden çıkarlar.) Hepsinin canı cehenneme. Geçen Çarşamba bir kadına baktım Zasiş'de... Öldü... Benim yüzümden öldü. Evet, birşeyler biliyordum yirmi beş yıl önce, ama hiçbir şey hatırlamıyorum şimdi. Hiçbir şey. İnsan bile değilim belki, sadece kollarım, bacaklarım, bir de başım var; belki yaşamıyorum bile, sadece dolaşıyorum, yemek yiyorum, uyuyorum. (Ağlar.) Ah, keşke yaşamasaydım! (Ağlamayı bırakır; üzüntüyle.) Allah kahretsin... Geçen gün kulüpte konuşuyorlardı... Shakespeare'in, Voltaire'in sözünü ediyorlardı... Hiçbirini okumadım, elime bile almadım,

ama okumuş gibi davrandım. Ötekiler de benim gibi. Bomboş! Çarşamba günü öldürdüğüm kadın geldi aklıma... gözlerimin önüne geldi... Tiksindim kendimden, öğrendim, gidip içtim...

İRİNA, VERŞİNİN, TUZENBAH girerler. TUZENBAH sivildir; şık, yeni bir elbise giymiştir.)

İRİNA. Burada oturalım. Kimse gelmez.

VERŞİNİN. Askerler olmasaydı bütün şehir yanardı. Hepsi cesur! (Ellerini keyifle uğuşturur.) Altın gibi çocuklar! Hepsi cesur.

KULİGİN. (Onlara yaklaşarak.) Saat kaç, beyler?

TUZENBAH. Dörde geliyor. Hava ağarmak üzere.

İRİNA. Herkes misafir odasında, kimsenin gittiği yok. Şu sizin Solyoni de orada... (ÇEBUTİKİN'e.) Artık yatsanız iyi olacak, doktor.

ÇEBUTİKİN. Ben iyiyim... Teşekkürler... (Sakalını tarar.)

KULİGİN. (Güler.) Kafayı bulmuşsunuz, İvan Romaniç! (ÇEBUTİKİN'in omuzuna vurur.) Aferin! Eskiler ne demişler... *In vino veritas.*

TUZENBAH. Herkes bir konser vermeme söylüyor... yarı günden zarar görenler için.

İRİNA. Kim uğraşacak?

TUZENBAH. İstersek yaparız. Bana kalırsa, Maria Sergeevna güzel piyano çalıyor.

KULİGİN. Evet, güzel çalar.

İRİNA. Unutmuştur. Üç yıldır çaldığı yok... hattâ dört yıldır.

TUZENBAH. Bu şehirde kimse anlamıyor müzikten, bir tek kişi bile; ama ben anlıyorum, inanın bana, Maria Sergeevna çok güzel piyano çalıyor. Bu işin ustası.

KULİGİN. Haklısınız, Baron. Severim Maşa'yı. Çok tatlıdır.

TUZENBAH. O kadar güzel çalmak, ama kimse, hiçkimse tarafından anlaşılmadığını görmek...

KULİGİN. (İçini çeker.) Evet... Ama bu konsere onun da katılması doğru olur mu? (Sessizlik.) Tabii benim bu konulara aklım ermez, dostlarım. Belki de iyi olur. Bizim müdür çok iyi bir adam, kabul ediyorum, çok zeki, ama bazı görüşleri var ki... Ama bundan ona ne, isterseniz ben konuşurum onunla.

(ÇEBUTİKİN, eline porselen bir saat alıp inceler.)

VERŞİNİN. Yangında toz toprak içinde kaldım, berbat bir durumdayım. (Sessizlik.) Dün duyduğuma göre, bizim tugay başka bir yere gönderiliyormuş. Uzaklara. Bazıları Polonya'ya diyorlar, bazıları da Çita'ya.

TUZENBAH. Ben de duydum. Eee? Şehir bomboş kalacak.

İRİNA. Biz de gideriz artık!

ÇEBUTİKİN. (Saati yere düşürüp kırar.) Paramparça oldu! (Sessizlik. Herkes tedirgin olmuş, üzülmüştür.)

KULİGİN. (Parçaları toplayarak.) Böyle pahalı bir şeyi kırmak... Ah, İvan Romaniç, İvan Romaniç! Hal ve gidiş sıfır.

İRİNA. Annemin saatiydi.

ÇEBUTİKİN. Belki... Öyle diyorsanız öyledir. Belki de kırmadım onu, kırılmış sanıyoruz. Belki de yaşamıyoruz bile, yaşadığımızı sanıyoruz. Bilmiyorum. Kimse bilmiyor. Kimsenin bir şey bildiği yok. (Kapıda durur.) Gözleriniz nerede? Nataşa, Protopopov'la sevişiyor da görmüyorsunuz. Öyle oturuyorsunuz orada, gözlerinizin önünü bile görmüyorsunuz, Nataşa'nın Protopopov'la seviştiğini... (Şarkı söyler.) «Bir hurma vereyim sana...» (Çıkar.)

VERŞİNİN. Evet... (Güler.) Aslında ne garip şeyler bun-

lar. (*Sessizlik.*) Yangın çıkınca eve koştum hemen; baktım ki, bizim ev için bir tehlike yok, ama kızlarım kapiya çıkmışlardı, gecelikleriyle; anneleri ortalarda yoktu, herkes bir yerlere seğırtiyor, köpekler, atlar koşuşup duruyorlardı, korku okunuyordu çocukların yüzünden, dehşet, yalvarış, daha birsürü şey okunuyordu. Tanrım, diye düşündüm, uzun bir hayat boyunca daha neler, neler görecektir bu kızlar! Onları kapıp koştum, aynı şeyi düşünerek: daha neler görecektir bu dünyada! (*Çan sesleri duyulur. Sessizlik.*) Buraya gelince anneleriyle karşılaştım, öfkeyle bağıyordu. (*MAŞA yastıkla dönüp divana oturur.*)

VERŞİNİN. Kapı önünde gecelikleriyle duruyordu kızlarım, sokak alevlerden kıpkırmızı kesilmişti, korkunç bir gü-rültü vardı, o anda ne düşündüm, biliyor musunuz?.. Yıllarca önce de buna benzer bir şey olmuştu herhalde, düşmanlar baskın yapıp herşeyi yağma ettikleri, her yeri yakıp yıktıkları zaman... Ama o günle bugün arasında ne büyük fark var. Çok değil, aradan iki-üç yüzyıl geçsin, insanlar bugünkü hayatı dehşetle, tiksintiyle hatırlayacaklar, bütün bunlar korkunç, karmaşık, garip gelecek onlara. Ah, ne güzel bir hayat olacak ilerde, ne güzel bir hayat! (*Sessizlik.*) Özür dilerim, felsefeye başladım yine. Bırakın da devam edeyim, dostlarım. Felsefeye tutkunum, şu anda tam havamı buldum. (*Sessizlik.*) Herkes uykuda galiba. Ne güzel bir hayat olacak diyordum. Düşünün bir kere... Bu şehirde sizin gibi sadece üç insan var şimdilik, ama gelecekte çoğalacaksınız, gittikçe çoğalacaksınız, bir gün gelecek ki herkes sizin gibi olacak, sizin gibi yaşayacak, ama siz de eskimiş olacaksınız o zaman, daha iyileri dünyaya gelecek... (*Güler.*) Bugün havamdayım.

(*Güler.*) Müthiş bir yaşama isteği var içimde... (*Şarkı söyler.*) «Aşka her zaman boyun eğilir, aşk her şeyden önce gelir...» (*Güler.*)

MAŞA. Tram-tam-tam...

VERŞİNİN. Tam-tam...

MAŞA. Tra-ra-ra...

VERŞİNİN. Tra-ta-ta...

(*Gülerler. FEDOTİK girer.*)

FEDOTİK. (*Dansederek.*) Yandı, her şeyim yandı! Hepsisi kül oldu! (*Güler.*)

İRİNA. Pek mi eğlenceli bir şey bu! Her şey yandı mı?

FEDOTİK. (*Güler.*) Her şey yandı. Hiçbir şey kalmadı. Gitarım yandı, fotoğraf makinem yandı, mektuplarım yandı... Hattâ size vermek istediğim not defteri bile yandı.

(*SOLYONİ girer.*)

İRİNA. Hayır, lütfen gidin, Vassili Vassiliç. Buraya giremezsiniz.

SOLYONİ. Baron giriyor da ben niye giremiyorum?

VERŞİNİN. Biz de gitmeliyiz artık. Yangın nasıl?

SOLYONİ. Sönüyormuş diyorlar. Evet, çok garip, Baron giriyor da ben giremiyorum. (*Bir şişe koku çıkarıp üstüne sürer.*)

VERŞİNİN. Tram-tam-tam.

MAŞA. Tram-tam.

VERŞİNİN. (*Güler. SOLYONİ'ye.*) Hadi, misafir odasına gidelim.

SOLYONİ. Peki. Bunu unutmayacağım. «Bu meseleyi daha kurcalardım ama kazları ürkütmekten korkuyorum...» (*TUZENBAH'a bakarak.*) Bili, bili, bili... (*VERŞİNİN ve FEDOTİK'le birlikte çıkar.*)

İRİNA. Şu Solyoni duman içinde bıraktı odayı... (*Şaşkın-*

İkla.) Baron uyumuş! Baron! Baron!

TUZENBAH. (*Uyanarak.*) Öyle yorulmuşum ki... Tuğla harmanı... Hayır, sayıklamıyorum, bir tuğla harmanın da çalışmaya başlıyorum yakında. Anlaştık. (*İRİNA'ya, inceliğe.*) Öyle solgun, öyle güzel, öyle büyüleyicisiniz ki... Solgunluğunuz bir ışık gibi aydınlatıyor havanın karanlığını... Kederlisiniz, memnun değilsiniz hayattan... Ah, benimle gelin, gidelim, birlikçe çalışalım!

MAŞA. Nikolay Lvoviç, gitseniz iyi olacak.

TUZENBAH. (*Gülerek.*) Burada mıydınız? Sizi görmedim. (*İRİNA'nın elini öper.*) Hoşça kalın, gidiyorum... Sizze bakarken neyi hatırladım, biliyor musunuz... Uzun zaman önce bir gün, bize çalışma sevincini anlatmıştınız, vaftiz gününüzde, öyle neşeliydiniz ki, kendinize öyle güveniyordunuz ki... Mutlu bir hayatın hayalini kurmuştum! Hani, nerede o hayat? (*İRİNA'nın elini öper.*) Gözlerinizde yaşlar var. Yatın artık, hava aydınlanıyor... Sabah oluyor... Ah, sizin için hayatımı vermeyi öyle isterdim ki!

MAŞA. Nikolay Lvoviç, gidin artık.

TUZENBAH. Gidiyorum... (*Çıkar.*)

MAŞA. (*Uzanarak.*) Uyuyor musun, Fiyodor?

KULİGİN. Ha?

MAŞA. Eve gitsene.

KULİGİN. Sevgili Maşa, bir tanem...

İRİNA. Çok yorgun. Bırak da dinlensin, Fedya.

KULİGİN. Şimdi giderim... Sevgilim benim, karıcığım...

Bir tanem, öyle seviyorum ki seni...

MAŞA. (*Öfkeli.*) *Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant.*

KULİGİN. (*Güler.*) Müthiş bir kadınsın. Yedi yıldır karı kocayız, ama sanki dün evlenmişiz gibi geliyor bana.

Şerefim üstüne yemin ederim. Evet, müthiş bir kadınsın. Öyle mutluyum ki, mutluyum, mutluyum!

MAŞA. Ben de bıktım artık, bıktım, bıktım... (*Doğrulur.*) Kafamdan çıkaramıyorum bunu... İnsan dayanamıyor. Burada, kafamda, çivi gibi çakılmış, susamıyacağım. Andrey'i söylüyorum... Bu evi bankaya ipotek etmiş, bütün para karısının elinde; ev sadece onun evi mi, dördümüzün de evi! Namuslu bir adamsa bunu unutmamalı.

KULİGİN. Canını ne diye sıkıyorsun, Maşa? Sana ne bundan? Andryuşa gırtlığına kadar borca batmış. Tanrı yardımcısı olsun.

MAŞA. İnsan yine de dayanamıyor. (*Uzanır.*)

KULİGİN. Yoksul değiliz. Çalışıyorum, lisede öğretmenlik ediyorum, ayrıca özel ders de veriyorum... Basit, namuslu bir insanım... Ne derler... *Omnia mea mecum porto.*

MAŞA. Benim bir şey istediğim yok, ama bu haksızlığa dayanamıyorum. (*Sessizlik.*) Hadi, git artık, Fiyodor.

KULİGİN. (*MAŞA'yı öper.*) Yorgunsun; yarım saat dinlen, ben dışarıda oturur beklerim seni. Uyu... (*Çıkar.*) Öyle mutluyum ki, mutluyum, mutluyum. (*Çıkar.*)

İRİNA. Evet, ne silik bir insan oldu Andrey, o kadınla yaşamak sanki ihtiyarlattı onu, donuklaştırdı. Profesör olmaya hazırlanıyordu bir zamanlar, bugün ise Şehir Meclisi üyeliğine seçildiği için böbürleniyor. Andrey Şehir Meclisi üyesi, Protopopov da başkan... Bütün şehir güllüyor buna, bunu konuşuyor, sadece kendisi bilmiyor... Burada herkes yangına koşarken, o odasında oturmuş keman çalıyor. Aldırmıyor bile. (*Sinirli.*) Ah, korkunç bir şey bu, korkunç bir şey! (*Ağlar.*) Da-

yanamıyorum artık, dayanamıyorum! Dayanamıyorum...

(*OLGA girer, masasının üstünü toplamaya başlar.*)

İRİNA. (*Yüksek sesle çıkarak.*) Atın beni bu evden, atın artık, dayanamıyorum!

OLGA. (*Korkuyla.*) Nen var, bir tanem? Ne oldu?

İRİNA. (*Hiçkırarak.*) Nerede? Nereye gitti hepsi? Nereye gitti? Ah, Tanrım! Her şeyi unuttum, unuttum... Her şey birbirine karıştı kafamda... İtalyancada kapı ne demek, pencere ne demek, bunu bile hatırlamıyorum. Her şeyi unutuyorum, her gün unutuyorum, hayat akıp gidiyor, bir daha dönmeyecek, hiç, hiç gidemeyeceğiz Moskova'ya... Biliyorum, hiç gidemeyeceğiz...

OLGA. Bir tanem, bir tanem...

İRİNA. (*Kendini tutmaya çalışarak.*) Ah, öyle mutsuzum ki... Çalışamıyorum, çalışmayacağım. Yeter artık, yeter! Telgrafhanede çalıştım, şimdi de Belediye'de çalışıyorum, bana verdikleri her işten tiksiniyorum, öğreniyorum... Neredeyse yirmi dördüme geldim, uzun zamandır çalışıyorum, beynim kuruyor, zayıfladım, ihtiyarladım, çirkinleştim, hiçbir umut belirtisi yok, hiç, hiç yok, gerçek hayattan, güzel hayattan gün geçtikçe uzaklaşıyorum, bir uçuruma yaklaşıyorum her gün. Umutsuzluk içindeyim, niye yaşıyorum, niye kendimi öldürmedim daha önce, bilmiyorum...

OLGA. Ağlama yavrum, ağlama... Üzülüyorum.

İRİNA. Ağlamıyorum, ağlamıyorum... Yeter artık... Bak, ağlamıyorum. Yeter... Yeter!

OLGA. Bir tanem, ablan, arkadaşın olarak konuşuyorum seninle, beni dinle, Baron'la evlen!

(*İRİNA sessizce ağlamaktadır.*)

OLGA. Ne de olsa saygı duvuyorsun ona, değer veriyorsun... Doğru, pek yakışıklı değil, ama öyle namuslu,

öyle temiz ki... Hem sonra, sevdiği için evlenmez insan, görevini yerine getirmek için evlenir. Ben öyle düşünüyorum, sevmesem de evlenirdim. Kiminle olsa evlenirdim, namusluysa tabii. İhtiyar bile olsa...

İRİNA. Moskova'ya gideceğimizi düşünüyordum hep, gerçek aşkı orada bulacağımı sanıyordum, hayalini görüyordum onun, onu seviyordum... Aptallıktan başka bir şey değilmiş meğer...

OLGA. (*İRİNA'yı kucaklayarak.*) Kardeşim, bir tanem, hepsini anlıyorum; Baron Nikolay Lvoviç ordudan ayrılıp da karşımıza sivil elbiseyle ilk çıktığında o kadar çirkin bulmuştum ki onu, kendimi tutamayıp ağlamıştım... «Niye ağlıyorsunuz?» diye sordu. Ne cevap verebilirdim? Ama Tanrı evlenmenizi istiyorsa, sevirim. Evlilik başka bir şey çünkü, değişik bir şey. (*NATAŞA, elinde mumla sağdaki kapıdan girip sahneyi boydan boya geçer.*)

MAŞA. (*Doğrularak.*) Öyle bir dolaşiyor ki ortalıkta, gören de yangını o çıkarmış sanır.

OLGA. Budalalık ediyorsun, Maşa. Kızma ama ailenin en budalası sensin. (*Sessizlik.*)

MAŞA. Sevgili kardeşlerim, bir şey açıklamak istiyorum size. Kalbim acı içinde. Açılmak istiyorum, sonra kimseye tek kelime bile söylemeyeceğim... Her şeyi anlatacağım size. (*Yumuşak bir sesle.*) Bu benim sırrım ama her şeyi bilerseniz iyi olacak... Susamam... (*Sessizlik.*) Seviyorum, seviyorum... O adamı seviyorum... Biraz önce gördünüz onu... Verşinin'i seviyorum.

OLGA. (*Paravananın arkasına geçer.*) Böyle konuşma. Seni dinleyemem.

MAŞA. Ne yapacağım? (*Başını elleri arasına alarak.*) İlk bakışta garip buldum onu, sonra onun için üzuldüm...

sonra da onu sevmeye başladım... her şeyini, sesini, kullandığı kelimeleri, mutsuzluğunu, kızlarını...

OLGA. (*Paravananın arkasında.*) Dinlemiyorum. İstedğin kadar saçmala, dinlemiyorum.

MAŞA. Ah, Olya, ne kadar budalası. Seviyorum onu... kaderim böyle... O da beni seviyor. Ne korkunç şey, öyle değil mi? Yanlış bir şey mi bu? (*İRİNA'yı ellerinden tutup kendine çeker.*) Ah, bir tanem... nasıl yaşayacağız hayatımızı, ne olacağız?.. Böyle şeyleri romanlarda okuyunca ne kadar kokmuş geliyor insana, apaçık geliyor, ama sevmeye gör, bir de bakıyorsun ki, kimsenin bir şey bildiği yok, her şeyi kendin çözmek zorunda kalıyorsun... İçimi döktüm ya, artık susacağım.. Gogol'un delisi gibi olacağım artık... Sessizlik... sessizlik...

(*ANDREY, arkasında FERAPONT'la girer.*)

ANDREY. (*Öfkeyle.*) Ne istiyorsun? Anlamıyorum.

FERAPONT. (*Kapıda, sabırsızlıkla.*) Sana on kere söyledim, Andrey Sergeyeviç.

ANDREY. Bir kere Andrey Sergeyeviç demiyeceksin bana, Efendimiz diyeceksin.

FERAPONT. İtfaiyeciler izin istiyorlar, efendimiz. Irmağa gitmek için bahçeden geçeceklermiş. Yoksa taa nelerden dolaşmak zorunda kalacaklar, canları çıkacak.

ANDREY. Peki. Geçsinler. (*FERAPONT çıkar.*) Bıktım artık bunlardan. Olga nerede? (*OLGA paravananın arkasından çıkar.*) Dolabın anahtarını istemeye geldim, benim anahtar kaybolmuş. Sende bir anahtar olacak, şu küçük anahtar. (*OLGA hiç konuşmadan anahtarı verir. İRİNA paravananın arkasına geçer. Sessizlik.*) Ne büyük yangın! Ama sönüyor. Allah belasını versin, şu Ferapont kanımı beynime çıkardı, ben de saç-

maladım... Efendimiz... (*Sessizlik.*) Niye konuşmuyorsun, Olya? (*Sessizlik.*) Artık şu saçmalığı bırak da sebepsiz yere suratını asma... Sen buradasın, Maşa'yla İrina da burada. İyi öyleyse, her şeyi açık açık konuşalım. Ne istiyorsunuz benden? Hm?

OLGA. Kalsın, Andryuşa. Yarın konuşuruz. (*Heyecanla.*) Ne korkunç bir gece!

ANDREY. (*Büyük bir utangaçlıkla.*) Heyecanlanma. Bak ben ne kadar sakinim. Ne istiyorsunuz benden? Açık açık söyleyin.

VERSİNİNİN SESİ. Tram-tam-tam!

MAŞA. (*Yüksek sesle; ayağa kalkarak.*) Tra-ta-ta! (*OLGA'ya.*) Hoşça kal, Olya. Tanrı yardımcın olsun. (*Paravananın arkasına gidip İRİNA'yı öper.*) İyi uyu... Hoşça kal, Andrey. Rahat bırak onları, yorgunluktan ölüyorlar... Yarın konuşursunuz... (*Çıkar.*)

OLGA. Evet, Andryuşa, yarına bırakalım bunu... (*Paravananın arkasına geçer.*) Uyku vakti geldi.

ANDREY. Söyleyeceklerimi söyleyip gideceğim. Uzun sürmez... Bir kere, karımdan, Nataşa'dan hiç hoşlanmıyorsunuz, evliliğimizin ilk günü anladım bunu. Nataşa iyi bir insan, namuslu, dürüst, soylu bir insan. Ben böyle düşünüyorum! Karımı hem seviyorum hem de sayıyorum, anlaşıldı mı, sayıyorum, başkalarının da saymasını istiyorum. Tekrar ediyorum, namuslu, soylu bir insandır Nataşa, sizinki şımarıklıktan başka bir şey değil. (*Sessizlik.*) İkincisi, bana kızmışa benziyorsunuz, profesör olmadığım, çalışmalarımı bıraktığım için. Ama Şehir Meclisi'nde çalışıyorum, bu da kutsal bir görev, bu da önemli bir iş. Şehir Meclisi'nde üyeyim, bundan da gurur duyuyorum... (*Sessizlik.*) Üçüncüsü... Bir şey daha var... Evi size sormadan ipotek ettim... Evet, bu

bakımdan suçluyum, özür dilerim. Mecbur kaldım, borçlarım yüzünden... Otuz beş bin ruble... Kumar oynamıyorum artık, bıraktım kumarı, epey oluyor, kendimi haklı göstermek için bir tek şey söyleyebilirim ancak : siz kızlar yetim maaşı alıyorsunuz... ama benim böyle bir gelirim yoktu... (Sessizlik.)

KULİGİN. (Kapıda.) Maşa yok mu burada? (Telâşlı.) nerede olabilir? Garip... (Çıkar.)

ANDREY. Dinlemiyorlar bile. Üstün bir insan Nataşa, namuslu bir insan. (Sahneyi sessizce adınılar, sonra durur.) Evlendiğimde, mutlu oluruz sanmıştım... hepimiz mutlu oluruz sanmıştım... Ama... Tanrım! (Ağlar.) Kardeşlerim, sevgili kardeşlerim, inanmayın bana, inanmayın... (Çıkar.)

KULİGİN. (Kapıda, merakla.) Maşa nerede? Burada değil mi? Ne acayip iş! (Çıkar. Çan sesleri. Sahne boştur.)

İRİNA. (Paravananın arkasından.) Olga! Kim vuruyor yere?

OLGA. Doktor. İvan Romaniç. Sarhoş.

İRİNA. Ne berbat gece! (Sessizlik.) Olya! (Paravananın arkasından bakar.) Duydun mu? Tugayı başka bir yere gönderiyorlarmış, uzaklara.

OLGA. Söylenti sadece.

İRİNA. Yalnız kalacağız o zaman... Olya!

OLGA. Evet?

İRİNA. Bir tanem, Baron'u hem sayıyorum hem de değer veriyorum ona. İyi bir adam... Onunla evlenirim. İstiyorum bunu... ama Moskova'ya gidelim! Yalvarırım sana, gidelim! Dünyada Moskova'dan daha güzel bir yer yok! Gidelim, Olya! Gidelim!

PERDE

(PROZOROV'ların evinin eski bahçesi. Köknar ağaçlarından bir yolun sonunda ırmak görünmektedir. İrmagın karşı kıyısında, bir koru. Sağda, evin taraçası vardır; taraçada, masanın üstünde şişeler, bardaklar durmaktadır; biraz önce şampanya içilmiştir. Saat on ikidir, öğle üstü. Zaman zaman, ırmağa gitmek için bahçeden geçenler olur; dört-beş asker, hızlı hızlı yürüyerek yoldan geçer. ÇEBUTİKİN, bahçede bir koltuğa oturmuş, çağrılmayı beklemektedir, neşelidir, bütün perde boyunca neşeli kalacaktır. Başında asker şapkası, elinde baston vardır. İRİNA, TUZENBAH ve KULİGİN, taraçada durmuş, FEDOTİK'le RODE'yi uğurlamaktadırlar. FEDOTİK'le RODE, merdivenlerden inmektedir, ikisi de seferi kılıktadır. KULİGİN bnyıklarım kesmiştir, boynunda bir nişan vardır.)

TUZENBAH. (FEDOTİK'i öper.) İyi bir çocuksunuz, bir birimizi hiç kırmadık. (RODE'yi öper.) Bir daha... güle güle, dostum.

İRİNA. Şimdilik güle güle.

FEDOTİK. Hayır, şimdilik değil... Bir daha hiç görüşemeyeceğiz!

KULİGİN. Kimbilir! (Gözlerini kurular, gülümser.) Ba-

kın işte, ben de ağlıyorum.

İRİNA. Günün birinde nasıl olsa karşılaşırız.

FEDOTİK. On-on beş yıl sonra belki. O zamana kadar da birbirimizi unuturuz, soğuk soğuk selâmlaşırız sadece...

(Bir fotoğraf çeker.) Kimıldamayın... Bu son.

RODE. (TUZENBAH'ı kucaklar.) Bir daha hiç göremeyeceğiz birbirimizi... (İRİNA'nın elini öper.) Her şey için teşekkürler, her şey için!

FEDOTİK. (Tedirgin.) Bir dakika dursan ne olur sanki!

TUZENBAH. Tanrı dilerse yine görüşürüz. Mektup yazın bize. Unutmayın.

RODE. (Bahçeye göz gezdirerek.) Hoşça kalın, ağaçlar! (Bağırır.) Heeeyyy! (Sessizlik.) Yankı, hoşça kal!

KULİGİN. Korkatım Polonya'da evleneceksiniz... Polonyalı karınız sımsıkı sarılacak size, «Kohani!» diyecek. (Güler.)

FEDOTİK. (Saatine bakarak.) Yarım saatimiz bile kalmadı. Bizim bataryadan sadece Solyoni gidiyor, gemiyle, biz tümenle gidiyoruz. Üç tümen ayrılıyor bugün, üç tümen de yarın ayrılacak... sonra sessizlik çökecek şehre.

TUZENBAH. Korkunç bir sıkıntı da çökecek.

RODE. Maria Sergejevna nerede?

KULİGİN. Maşa bahçede.

FEDOTİK. Gidip onunla da vedalaşalım.

RODE. Hoşça kalın, ben gideyim artık, yoksa ağlayacağım. (Çabucak TUZENBAH'la KULİGİN'e sarılır, İRİNA'nın elini öper.) Nefis günler geçirdik burada...

FEDOTİK. (KULİGİN'e.) Küçük bir hatıra... bir not defteri, bir de kalem... Irmağa bu yoldan gideceğiz... (Giderken arkalarına bakarlar.)

RODE. (Bağırır.) Heeeyyy!

KULİGİN. (Bağırır.) Güle güle!

(Sabnenin arkalarında, FEDOTİK'le RODE, MAŞA'yla karşılaşır vedalaşırlar. MAŞA da onlarla birlikte çıkar.)

İRİNA. Gittiler... (Merdivenin en alt basamağına oturur.)

ÇEBUTİKİN. Benimle vedalaşmayı unuttular.

İRİNA. Ya siz?

ÇEBUTİKİN. Nedense ben de unuttum. Zararı yok, yakında yine göreceğim onları. Yarın gidiyorum. Evet... bir tek günüm kaldı. Bir yıl sonra da emekliye ayrılacağım, buraya gelir, hayatımın sonuna kadar sizlerle otururum... Emekliliğime bir yıl kaldı, kısacık bir yıl... (Gazeteyi cebine koyup bir başka gazete çıkarır.) Buraya geleceğim, yanınıza, hayatımı tepeden tırnağa değiştireceğim... Sessiz, ince, uysal bir adam olacağım...

İRİNA. Evet, iyi bir fikir bu. Hayatınızı değiştirseniz iyi olacak.

ÇEBUTİKİN. Bana da öyle geliyor. (Usulca şarkı söyler.) «Tral-lal-la-lal-la-la...»

KULİGİN. Uslanmayacaksınız, İvan Romaniç! Bir türlü uslanmayacaksınız!

ÇEBUTİKİN. Elimden tutsaydınız uslanırdım.

İRİNA. Fiyodor bıyıklarını kesmiş. Yüzüne bakamıyorum!

KULİGİN. Niye?

ÇEBUTİKİN. Yüzünüz neye benziyor, biliyor musunuz? Neyse, söylemeyeyim, daha iyi.

KULİGİN. Ne yapalım, öyle gerekiyordu. *Modus vivendi*. Bizim müdür bıyıklarını kesmişti, müfettiş olur olmaz ben de kestim. Kimse hoşlanmadı ama zararı yok. Ha bıyıklı, ha bıyısız, benim için ikisi de bir... (Oturur.) (Sabnenin arkalarında ANDREY bir çocuk arabasıyla görünür. Arabanın içindeki bebek uyumaktadır.)

İRİNA. Sevgili İvan Romaniç, öyle üzgünüm ki. Dün siz de bulvardaydınız, ne oldu, anlatın bana.

ÇEBUTİKİN. Ne mi oldu? Bir şey olmadı. Pek önemli değil. (*Gazetesini okur.*) Önemli değil.

KULİĞİN. Solyoni'yle Baron dün bulvarda karşılaşmışlar, tiyatronun yanında...

TUZENBAH. Kesin artık bunu! Ne faydası var?.. (*Elini sallayıp eve girer.*)

KULİĞİN. Tiyatronun yanında... Solyoni sataşmaya başlamış Baron'a, Baron da dayanamayıp ağır şeyler söylemiş...

ÇEBUTİKİN. Ben bir şey bilmiyorum. Hepsi uydurma.

KULİĞİN. Okulda öğretmenlerden biri, bir öğrencinin kâğıdına «uydurma» diye yazmış; öğrenci de önce anlamamış bu kelimeyi, Latince bir şey sanmış... (*Güler.*) Ne komik! Söylediklerine bakılırsa, Solyoni İrina'ya âşıkmiş, Baron'a da bu yüzden kin besliyormuş... Bakın işte, bunu anlarım. İrina çok güzel bir kız. Hattâ bazı bakımlardan Maşa'ya benziyor. Onun gibi düşünceli. Ama sen biraz daha tatlısın, İrina. Maşa da tatlıdır. Severim onu.

(*Dışarıdan, bahçenin derinliklerinden : «Heeeyyy!»*)

İRİNA. (*Ürperir.*) Nedense, her şeyden korkuyorum bugün. (*Sessizlik.*) Bütün eşyalarım hazır, yemekten sonra göndereceğim. Baron'la yarın evleniyoruz, tuğla harmanına gideceğiz, öbür gün de okulda olacağım, yeni bir hayat başlıyor. Tanrı yardımcım olsun! Öğretmenlik hakkını kazanınca sevinçten ağladım... (*Sessizlik.*) Eşyaları almak için araba nerdeyse gelir...

KULİĞİN. Hepsî güzel ama bütün bunlar ciddiymiş gibi gelmiyor bana. Birsürü fikir... kolay kolay gerçekleşeceğ benzemiyor. Yine de, bütün kalbimle başarılar

dilerim.

ÇEBUTİKİN. (*Duygulanmıştır.*) Güzelim benim, bir tane... meleşim... Öyle uzaklaştınız, öyle ilerlediniz ki, yetişemiyorum size. Göçmen bir kuş gibi gerilerde kaldım, artık uçamayan ihtiyar bir kuş gibi. Uçun, yavrularım, gidin, Tanrı yardımcınız olsun! (*Sessizlik.*)

Bıyıklarınızı kesmeniz pek iyi olmamış, Fiyodor İlyiç. KULİĞİN. Zararı yok! (*İçini çeker.*) Eh, askerler gidiyor bugün, her şey eskisi gibi olacak. Ne derlerse desinler, iyi bir kadındır Maşa, namusludur, çok severim onu, talihim varmış... Her insanın başkadır talihi... Burada defterdarlıkta bir kâtip var, Koziryov adında. Okula birlikte başladık, beşinci sınıfa gelince kovuldu, *ut consecutivum*'u bir türlü anlamıyordu. Yoksulluk içinde şimdi, hasta, yolda ne zaman karşılaşsak, «Merhaba, *ut consecutivum!*» derim. O da bana, «Evet,» der, «sahi, *consecutivum*'du,» der, sonra da öksürür... Benim talihim varmış, mutluyum... İkinci dereceden Stanislas Nişanı aldım, şimdi de *ut consecutivum*'u ben öğretiyorum başkalarına. Zekî bir adamım tabii, birsürü insandan daha zekiyim, ama mutluluk zekâyâ bağlı değildir ki...

(*Evde, piyanoda «Genç Kızın Duası» çalınır.*)

İRİNA. Bu «Genç Kızın Duası»nı yarın akşam duymayacağım artık, Protopopov'u da görmeyeceğim... (*Sessizlik.*) Protopopov içerde, misafir odasında, bugün yine geldi...

KULİĞİN. Müdire gelmedi mi daha?

İRİNA. Gelmedi. Adam yollayıp çağırttılar. Burada tek başıma yaşamak, Olya olmadan yaşamak, bana ne kadar zor geldi, bilemezsiniz... Müdire olduğu için okulda kalıyor Olya, bütün gün çalışıyor, ben tek başımayım,

sıkılıyorum, yapacak bir şeyim yok, oturduğum odadan da tiksiniyorum... Kararımı verdim artık : madem Moskova'ya gidemeyeceğim, gitmeyeyim öyleyse. Kader. Elden ne gelir?.. Tanrı böyle istemiş. Nikolay Lvoviç evlenme teklif etti... Ben de düşünüp kararımı verdim. İyi bir insan, şaşılacak kadar iyi... Ansızın kalbim kanatlanıverdi, ferahladım, kuş gibi oldum, canım çalışmak, hep çalışmak istedi yine... Ama dün birşeyler oldu, sanki her şey bir esrar perdesine bürünüverdi ansızın...

ÇEBUTİKİN. Uydurma.

NATAŞA. (*Pencerede.*) Müdire!

KULİGİN. Müdire geldi. Gidelim! (*İRİNA'yla birlikte eve girer.*)

ÇEBUTİKİN. (*Gazetesini okuyup kendi kendine şarkı mı ırıldanır.*) «Tral-lal-la-lal-la...»

(*MAŞA yaklaşıyor; sabrenin arkalarında ANDREY, çocuk arabasıyla dolaşmaktadır.*)

MAŞA. Oturup duruyor burada...

ÇEBUTİKİN. Efendim?

MAŞA. (*Oturur.*) Yok bir şey... (*Sessizlik.*) Annemi sever miydiniz?

ÇEBUTİKİN. Çok severdim.

MAŞA. O da sizi sever miydi?

ÇEBUTİKİN. (*Bir an sessizlikten sonra.*) Pek hatırlamıyorum.

MAŞA. Adamım geldi mi? Ahçımız Marfa'nın polis bir sevgilisi vardı, hep «adamım» derdi ona. Adamım geldi mi?

ÇEBUTİKİN. Daha gelmedi.

MAŞA. İnsan, mutluluğunu paramparça edip de kaybetmeğe başlayınca, benim kaybettiğim gibi, gittikçe kaba,

gittikçe küstah oluyor... (*Elini göğsüne koyarak.*) Birşeyler kaynıyor buramda... (*Çocuk arabasını iten ANDREY'e bakarak.*) Andrey'e bakın, kardeşimize... Bütün umutlarımız yok oldu. Binlerce insan bir araya geldi, dünya kadar para dökerek, emek vererek, çanı kaldırdılar, ansızın yere düşüverdi çan, paramparça oldu. Sebepsiz yere. Andrey'in başına gelen de bundan başka bir şey değil...

ANDREY. Şu evde gürültüyü ne zaman kesecekler bilmem? Ne çok gürültü var!

ÇEBUTİKİN. Az kaldı. (*Saatine bakar.*) Saatim oldukça eski, saat başlarında çalışıyor... (*Saatini kurar. Saat çalar.*) Birinci, ikinci, beşinci bataryalar saat tam birde hareket ediyorlar. (*Sessizlik.*) Yarın da ben gidiyorum.

ANDREY. Bütün bütüne mi?

ÇEBUTİKİN. Bilmiyorum. Bir yıl sonra dönerim belki... Ama... Kimbilir?.. Neyse...

(*Uzaklardan bir harpla bir keman sesi duyulur.*)

ANDREY. Şehir boşalacak. Üstüne bir örtü çekilmiş gibi. (*Sessizlik.*) Dün tiyatronun yanında bir şey olmuş, herkes bunu konuşuyor, ama benim bir şey bildiğim yok.

ÇEBUTİKİN. Bir şey olmadı. Uydurma. Solyoni, Baron'a sataştı, Baron da kendini tutamayıp ağır sözler söyledi. Sonunda Solyoni düelloya davet etti onu. (*Saatine bakar.*) Vakti geldi bile... Saat yarımda, korulukta, ırmağın karşı kıyısındaki koruda, buradan görülüyor... Trak-trak! (*Güler.*) Lermontov olduğunu sanıyor Solyoni, şiiir bile yazıyor. Şaka bir yana, üçüncü kere düello edecek.

MAŞA. Kim?

ÇEBUTİKİN. Solyoni.

MAŞA. Baron?

ÇEBUTİKİN. Ne olmuş Baron'a? (*Sessizlik.*)

MAŞA. Kafamın içi karmakarışık... Ne olursa olsun, izin vermemeliyiz bu düelloya. Baron'u yaralayabilir, hattâ öldürebilir bile.

ÇEBUTİKİN. İyi bir adam Baron, ama bir Baron eksik olmuş, fazla olmuş, ne çıkar bundan? Düello edeceklermiş, varsın etsinler! Ne çıkar? (*Babçenin ötelерinden bir ses duyulur: «Heeeyyy!»*) Bekleyin biraz. Skvortsov sesleniyor, şahit. Kayıkta.

ANDREY. Bana kalırsa düello etmek, hattâ bir düelloyu seyretmek, doktor olarak bile, düpedüz ahlâksızlık.

ÇEBUTİKİN. Öyle geliyor... Biz burada değiliz ki, dünyada hiçbir şey yok, yaşamıyoruz, yaşıyormuşuz gibi geliyor bize... Ne önemi var?

MAŞA. Çene, çene, çene, bütün gün konuşmaktan başka bir şey yaptığımız yok... (*Gitmeye hazırlanır.*) Zaten bıktım bu iklimden, her an kar yağacak sanki, bir de oturmuş sizin çenenizi dinliyorum... (*Durarak.*) İçeri girmeyeceğim, giremem... Verşinin gelirse haberim olsun... (*Ağaçlıklı yola doğru yürür.*) Kuşlar göç etmeye başladılar bile... (*Havaya bakar.*) Kuğular, yaban kazları... Sevgili, mutlu kuşlarım benim... (*Çıkar.*)

ANDREY. Ev bomboş kalacak. Subaylar gitti, siz de gidiyorsunuz, kardeşim evleniyor, tek başıma kalacağım evde.

ÇEBUTİKİN. Karın?

(*FERAPONT, birtakım kâğıtlarla girer.*)

ANDREY. Karım karımdır. Namusludur, iyidir... temiz kalplidir de. Ama öyle bir şey var ki onda, kendisini kalın derili, yabanî, kör bir hayvan haline sokuyor. İnsana benzemiyor pek. Bir dost olarak konuşuyorum si-

zinle, kalbimi sadece size açabilirim. Doğru, seviyorum Nataşa'yı, ama bazen öyle kaba buluyorum ki onu, ne yapacağımı bilemiyorum. Anlamıyorum niye, ama onu seviyorum; hiç olmazsa, seviyordum...

ÇEBUTİKİN. (*Ayağa kalkar.*) Yarın gidiyorum, yavrum, bir daha birbirimizi hiç görmeyeceğiz belki, sana bir öğüt vereyim. Şapkanı giy, eline bastonunu al, çek git buradan... arkana bile bakma. Ne kadar uzağa gitsen o kadar iyi.

(*SOLYONİ, iki subayla sahnenin arkasında görünür.*)

ÇEBUTİKİN'i görünce ona doğru gider. Subaylar çıkarlar.)

SOLYONİ. Vakit geldi, doktor! Saat yarım. (*ANDREY'i selâmlar.*)

ÇEBUTİKİN. Şimdi geliyorum. Bıktım artık sizden. (*ANDREY'e.*) Beni arayan olursa, Andrey, birazdan döneceğim... (*İçini çeker.*) Ah, ah!

SOLYONİ. «Fırsat mı kaldı bağtırmaya, adamın karşısına ayı çıkınca.» (*ÇEBUTİKİN'le birlikte yürür.*) Ne diye homurdanıp duruyorsunuz öyle?

ÇEBUTİKİN. Hadi, hadi!

SOLYONİ. Nasılsınız?

ÇEBUTİKİN. (*Öfkeyle.*) Domuz gibiyim.

SOLYONİ. Boş yere üzüyorsunuz kendinizi. Merak etmeyin, sizi fazla uğraştıracak değilim. Keklik gibi devireceğim onu. (*Bir şişe koku çıkarıp ellerine sürer.*) Koca bir şişe bitirdim bugün, ama ellerim hâlâ kokuyor. Bir ölü kokusu var ellerimde. (*Sessizlik.*) Evet... hatırlıyor musunuz şu şiiri? «Âsîdir o, fırtınayı kollar hep / Sanki huzur getirecek fırtına.»

ÇEBUTİKİN. Evet. «Fırsat mı kaldı bağtırmaya, adamın karşısına ayı çıkınca.» (*SOLYONİ'yle çıkar.*)

76 / Üç Kızkardeş

(«Heeeyyy!» sesleri duyulur. ANDREY'le FERAPONT girerler.)

FERAPONT. Şunlar imzalanacakmış...

ANDREY. (Sinirli.) Rahat bırak beni! Rahat bırak! Yalvarırım sana! (Çocuk arabasıyla uzaklaşır.)

FERAPONT. İmzalanmayacaksa ne diye yolladılar bu kâğıtları? (Sabnenin gerisine gider.)

(İRİNA'yla TUZENBAH girerler. TUZENBAH'ın başında hasır bir şapka vardır. KULİGİN, «Maşal!» diye bağırarak sabneyi boydan boya geçer.)

TUZENBAH. Şehirde askerlerin gittiğine sevinen tek insan da bu galiba.

İRİNA. Pek anlaşılmayacak bir şey yok bunda. (Sessizlik.) Şehir boşalacak.

TUZENBAH. Ben şimdi dönerim, sevgilim.

İRİNA. Nereye gidiyorsun?

TUZENBAH. Şehre gitmem gerekiyor... arkadaşlarımı geçirmeye.

İRİNA. Doğru değil... Nikolay, niye bu kadar dalgınsın bugün? (Sessizlik.) Dün tiyatronun yanında ne oldu?

TUZENBAH. (Elini sabırsızca sallar.) Bir saate kadar dönerim, yanında olacağım yine. (İRİNA'nın ellerini öper.) Sevgilim... (Yüzüne bakar.) Beş yıldır seviyorum seni, hâlâ alışamadım, her gün daha güzel görünüyorsun gözlerime. Saçların ne kadar güzel! Ya gözlerin! Yarın götüreceğim seni, çalışacağız, zengin olacağız, hayallerim gerçekleşecek. Mutlu olacaksın. Ama bir şey var, bir tek şey : beni sevmiyorsun!

İRİNA. Elimde değil ki! Karın olurum, hep bağlı kalırım sana, ne dersen yaparım, ama sevemem seni, elimde değil! (Ağlar.) Hiç âşık olmadım ömrümde. Ah, nasıl aşk hayalleri kurardım eskiden, gece gündüz kurar-

dım, ama eşsiz bir piyanoya benziyor kalbim, kilitli, anahtarı da kaybolmuş. (Sessizlik.) Tedirgin görünüyorsun.

TUZENBAH. Bütün gece uyumadım. Hiçbir şey beni korkutamaz, ama o kaybolmuş anahtar yok mu, kalbimi parçalıyor, uyutmuyor beni... Bir şey söyle bana... (Sessizlik.) Bir şey söyle...

İRİNA. Ne söyleyeyim?

TUZENBAH. Herhangi bir şey.

İRİNA. Hayır! Hayır!

TUZENBAH. Önemsiz şeyler, küçücük, budalaca şeyler bazen nasıl da bir anlam kazanıyor hayatta. Ansızın, durup dururken. Her zamanki gibi gülüp geçiyorsun, önemsemiyorsun, bir de bakıyorsun ki artık önüne geçmek imkânsız. Ah, konuşmayalım bunu! Öyle bir sevinç var ki içimde. Bu kayın ağaçlarını, bu akçağaçları, bu köknarları ilk olarak görüyorum sanki, onlar da bana merakla, umutla bakıyorlar. Ne güzel ağaçlar, hayatı ne kadar güzelleştiriyorlar! (Dışarıdan biri seslenir: «Heeeyyy!») Gitmem gerekiyor, vakit geldi... İşte ölü bir ağaç, ama ötekilerle birlikte o da sallanıyor rüzgârda. Bana öyle geliyor ki, ölsem bile bir yanım yaşayacak, hayatta kalacak. Hoşça kal, sevgilim... (İRİNA'nın ellerini öper.) Bana verdiğin kâğıtlar masamda, takvimin altında.

İRİNA. Ben de geliyorum seninle.

TUZENBAH. (Telâşla.) Hayır, hayır! (Hızla uzaklaşır, ağaçlıklı yolda durur.) İrina!

İRİNA. Evet?

TUZENBAH. (Ne diyeceğini bilemez.) Bu sabah kahve içmedim. Söyley misin, bana bir kahve yapınlar. (Hızla çıkar.)

(İRİNA düşünceli düşünceli durur, sonra sahnenin gerisine gidip salıncağa oturur. ANDREY çocuk arabasıyla girer. FERAPONT görünür.)

FERAPONT. Andrey Sergeyeviç, bu kâğıtlar benim değil, sen de biliyorsun, devletin kâğıtları. Ben yaratmadım ya bunları!

ANDREY. Ah, nereye gitti o günler?.. Gençtim, neşeliydim, zekiydim, umutla bakardım geleceğe... Hayal kurduğum o günler nerede şimdi? Hayata atılır atılmaz sivilik, donuk, renksiz, tembel, kayıtsız, faydasız, mutsuz insanlar olup çıkıyoruz. Niye?.. İki yüz yıl önce kurulmuş bu şehir, yüz bin insanı barındırıyor, ama bu yüz bin insanın hepsi birbirine benziyor, hepsi aynı, ne geçmişte ne de günümüzde bir tek aziz bile bulamazsınız, bir tek bilgin, bir tek sanatçı bile yok, başkalarını kıskandıracak ya da kamçılayacak bir tek kişi bile yok... Sadece yiyorlar, içiyorlar, uyuyorlar, sonra da ölüyorlar... başkaları geliyor sonra, onlar da yiyor, içiyorlar, uyuyorlar, sıkıntıdan çıldırmamak için dedikodu yapıyorlar, votka içiyorlar, iskambil oynuyorlar, düzenbazlık ediyorlar, karılar kocalarını aldatıyor, kocalar da sırtüstü yatıp hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi davranıyor, çocukların sırtına korkunç bir yük biniyor, içlerindeki o kutsal pırıltı sönüp gidiyor onların da, anneleriyle babaları gibi birer ölü haline geliyorlar, acınacak birer ölü... (FERAPONT'a, öfkeyle.) Ne istiyorsun?

FERAPONT. Ha? Şu kâğıtlar imzalanacak.

ANDREY. Biktım artık senden.

FERAPONT. (Kâğıtları vererek.) Mal müdürlüğündeki kâpıcı anlatıyordu demin... Diyor ki, Petersburg'da bu

kiş öyle soğuk olmuş ki, derece sıfırın altında iki yüze düşmüş.

ANDREY. Günümüz ne kadar iğrenç, ama geleceği düşününce rahatlıyorum! Hafifliyorum sanki; uzaklarda bir ışık parlıyor, özgürlüğü görüyorum, ben de çocuklarım da kurtulacağız tembellikten, kvas içmekten kurtulacağız, kazlı lâhana yemekten kurtulacağız, yemek sonrası uykularından, bu beleşçilikten kurtulacağız...

FERAPONT. İki bin kişi donarak ölmüş galiba. Dediklerine bakılırsa, herkesin ödü patlamış. Ben ya Petersburg'da bulunmuştum ya da Moskova'da, pek hatırlamıyorum.

ANDREY. (Duygulu.) Kardeşlerim, canım kardeşlerim! (Gözyaşları içinde.) Maşa, kardeşim benim...

NATAŞA. (Pencerede.) Kim konuşuyor orada? Andryuşa, sen miydin? Sofçoğa'yı uyandıracaksın. *Il ne faut pas faire du bruit, la Sofie est dormée déjà. Vous êtes un ours.* (Öfkelenerek.) Mutlaka konuşmak istiyorsan, bir başkasına ver arabayı. Ferapont, arabayı sen al.

FERAPONT. Başüstüne, hanımcığım. (Arabayı alır.)

ANDREY. (Utandı.) Alçak sesle konuşuyordum.

NATAŞA. (Pencerenin arkasında, oğlunu severek.) Bobik! Seni yaramaz! Kötü çocuk seni!

ANDREY. (Kâğıtları inceleyerek.) Peki, ben bakar, imzalarım, sonra götürürsün... (Kâğıtları okuyarak eve girer. FERAPONT, arabayı babçenin arkasına götürür.)

NATAŞA. (Pencerenin arkasında.) Bobik, söyle bakayım, annenin adı ne? Şekerim, şekerim! Bu kim? Olya hala. Olya halaya selâm ver bakayım!

(İki sokak çalgıcısı, bir kızla bir adam, keman ve harp çalarlar; VERŞİNİN, OLGA ve ANFİSA evden çıkıp

bir süre sessizce dinlerler; İRİNA yaklaşır.)

İRİNA. Bizim bahçe de parka döndü; önüne gelen giriyor.

Dadı, birşeyler ver şu çalgıcılara.

ANFİSA. (Çalgıcılara para verir.) Hadi bakalım. Tanrı yardımcımız olsun. Çalgıcılar selâm verip çıkarlar.) Zavallicıklar! Karnı tok olan adam sokak sokak dolaşıp böyle çalgı çalmaz. (İRİNA'ya) Nasılsın, Arişa! (İRİNA'yı öper.) Ee-e, yavrum, keyfim yerinde! Hem de öyle yerinde ki! Lisede bir dairede oturuyorum, Olyuşa'yla birlikte... Tanrı bu ihtiyar halimde bugünleri de gösterdi bana. Ömrüm boyunca böyle yaşadım... Koca bir daire, bana ayrı bir oda, bir de kar-yola. Hepsi devletten. Geceleri uyandırıyor ki, ah Tanrım, benden keyiflisi yok şu dünyada!

VERŞİNİN. (Saatine bakarak.) Birazdan gidiyoruz, Olga Sergeevna. Vakit geldi. (Sessizlik.) Bütün, bütün kal-

bimle mutluluklar dilerim... Maria Sergeevna nerede?

İRİNA. Bahçede... Gidip bakayım.

VERŞİNİN. Teşekkür ederim. Geç kalıyorum.

ANFİSA. Ben de gidip bir bakayım. (Seslenir.) Maşenka! Maşenka! (Seslenerek bahçenin gerilerine gider.)

VERŞİNİN. Her şeyin bir sonu var. İşte ayrılıyoruz. (Saatine bakar.) Şehir halkı bir öğle yemeği verdi bize, şampanya içtik, Belediye Başkanı bir konuşma yaptı, yemek yedim, konuşmayı dinledim, ama kalbim buradaydı, sizinle... (Bahçeye bakar.) Size o kadar bağlandım ki.

OLGA. Günün birinde karşılaşır mıyız acaba?

VERŞİNİN. Herhalde karşılaşmayız. (Sessizlik.) Karımla kızlarım birkaç ay daha kalacaklar burada; bir şeye ihtiyaçları olursa, lütfen...

OLGA. Tabii, tabii. Merak etmeyin. (Sessizlik.) Yarın hiç asker kalmayacak şehirde, ne asker ne subay; hepsi bir hatıra olup çıkacak, bizim için de yeni bir hayat başlayacak tabii... (Sessizlik.) Hiçbir şey istediğimiz gibi olmuyor. Müdire olmayı istemiyordum, ama oldum. Moskova'ya gidemeyeceğiz demektir...

VERŞİNİN. Eh... Her şey için teşekkürler... Kabalık ettimse bağışlayın... Çok konuşuyorum bazen, susmak bilmiyorum, onun için de bağışlayın; benim için kötü şeyler düşünmeyin...

OLGA. (Gözlerini kurularak.) Niye gelmiyor Maşa...

VERŞİNİN. Ayrılırken başka ne söyleyebilirim size? Neyin felsefesini yapayım?.. (Güler.) Hayat zor, çoğumuz boş, umutsuz bir şey olarak görüyoruz onu, ama gittikçe aydınlanıyor, kolaylaşıyor; çok değil, yakında pırl pırl olacak. (Saatine bakar.) Gitme vakti geldi! Eskiden savaş varmış sadece, insanoğlu fetihlerle, istilâlarla, akınlarla uğraşmış; ama bütün bunlar bitti artık, yerlerinde kocaman bir boşluk kaldı; insanlık, o boşluğu doldurmak istiyor, hep arıyor, nasıl olsa birşeyler bulacak. Bir an önce bulsa bari! (Sessizlik.) Çalışma sevgisine bilgiyi, bilgiye de çalışma sevgisini bir ekleyebilseydik. (Saatine bakar.) Artık bekleyemem...

OLGA. İşte geliyor.

(MAŞA girer.)

VERŞİNİN. Veda etmeye geldim...

(OLGA bir kenara çekilir.)

MAŞA. (VERŞİNİN'in yüzüne bakarak.) Güle güle...

(Uzun uzun öpüşürler.)

OLGA. Hadi, hadi...

(MAŞA bıçkırı bıçkırı ağlar.)

VERŞİNİN. Mektup yazın bana... Unutmayın! Gideyim artık... Vakit geldi... Olga Sergejevna, onu götürün, gitmem gerekiyor... Geç kaldım...

(Çok duygulanmıştır, OLGA'nın elini öper, sonra MAŞA'yı bir kere daha kucaklar, hızla çıkar.)

OLGA. Gel, Maşa! Ağlama, bir tanem...

(KULİGİN girer.)

KULİGİN. (Şaşkınlıkla.) Zararı yok, bırak ağlasın, ağlasın... Güzel Maşa'm benim... Sen benim karımsın, mutluyum, ne olursa olsun... Şikâyet etmiyorum, seni suçlamıyorum da, hiç suçlamıyorum... Olga şahidim olsun... Eskisi gibi yaşayacağız yine, tek kelime bile söylemeyeceğim, tek kelime bile...

MAŞA. (Hiçkırıklarını tutarak.) «Küçük bir koyda yeşil bir meşe, meşeye sarılı altın bir zincir... meşeye sarılı altın bir zincir...» Çıldırıyorum galiba... «Yeşil bir meşe... küçük bir koyda...»

OLGA. Tut kendini, Maşa... tut kendini... Biraz su verin ona.

MAŞA. Artık ağlamıyorum...

KULİGİN. Artık ağlamıyor... iyileşti...

(Uzaklardan belli belirsiz bir silâh sesi gelir.)

MAŞA. «Küçük bir koyda yeşil bir meşe, meşeye sarılı altın bir zincir...» Yeşil bir kedi... yeşil bir meşe... Karıştırıyorum... (Suyu içer.) Hayatım boşu boşuna geçti... Hiçbir şey istemiyorum artık... Şimdi kendime gelirim... Zararı yok... Ne demek bu? «Küçük bir koy» ne demek? Durmadan niye bu kelimeler geçiyor kafamdan? Kafamın içi karmakarışık. (İRİNA girer.)

OLGA. Sakin ol, Maşa. Aferin, işte böyle. Hadi, içeri girelim.

MAŞA. (Öfkeyle.) Ben gelmiyorum içeri. (Hiçkırır, ama kendini tutar.) Artık o kapıdan içeri bir adım bile atmam. Gelmiyorum...

İRİNA. Hiç olmazsa oturalım biraz, konuşsak bile. Biliyorsun, yarın gidiyorum... (Sessizlik.)

KULİGİN. Dün bu sakalla bu bıyığı aldım, üçüncü sınıftaki bir çocuktan... (Sakalla bıyığı takar.) Alman öğretmene benziyorum tıpkı... (Güler.) Benzemiyor muyum? Ne komik şu çocuklar...

MAŞA. Evet, tıpkı Alman öğretmene benziyorsun.

OLGA. (Güler.) Evet.

(MAŞA ağlar.)

İRİNA. Ağlama, Maşa.

KULİGİN. Tıpkı ona benzedim...

(NATAŞA girer.)

NATAŞA. (Hizmetçiye.) Ne? Sofoçka'ya Mihail İvaniç Protopopov baksın, Andrey Sergeyeviç de Bobik'i gezdirsin. Şu çocuklar da ne başbelâsı şeyler... (İRİNA'ya.) Yarın gidiyorsun, İrina, yazık! Hiç olmazsa bir hafta daha kalsan? (KULİGİN'i görünce bir çılgılık atar. KULİGİN gülererek sakalla bıyığı çıkarır.) Ah, siz miydiniz, ödüm patladı! (İRİNA'ya.) Öyle alışmıştım ki sana, ayrılmak kolay mı olacak sanıyorsun? Andrey kemanıyla senin odana geçecek. Orada istediği kadar gıcirdatsın! Andrey'in odasında da Sofoçka'yı yatırıcağız. Eşsiz bir çocuk! Öyle zekî bir kız ki! Minicik gözleriyle bana baktı bu sabah, «Anne!» dedi.

KULİGİN. Evet, güzel bir çocuk.

NATAŞA. Yarın tek başıma kalıyorum burada. (İçini çe-

ker.) Önce şu köknarları kestireceğim, sonra da şu ak-
çağacı... Akşamları öyle çirkin görünüyor ki... (İRİ-
NA'ya.) Bu kemer sana hiç yakışmamış, şekerim... pek
zevкли bir şey değil. Daha parlak bir kemer taksaydın
keşke. Sonra her yere çiçekler diktireceğim, çiçekler,
çiçekler... mis gibi kokacaklar... (Sertçe.) Bu çatal ne
arıyor bu sıranın üstünde? (Eve girerken, hizmetçiye.)
Bilmek istiyorum, bu çatal ne arıyor bu sıranın üstün-
de? (Bağırarak.) Kapa çeneni!

KULİGİN. Yine başladı!

(Dışardan bir bandonun çaldığı marş duyulur. Herkes
kulak kabartır.)

OLGA. Gidiyorlar.

(ÇEBUTİKİN girer.)

MAŞA. Dostlarımız gidiyorlar. Gitsinler bakalım... Yolları
açık olsun! (Kocasına.) Biz de evimize gidelim artık...
Şapkamla pelerinim nerede?

KULİGİN. İçeri götürmüştüm... Şimdi getiririm.

OLGA. Evet, herkes evine gidebilir artık. Vakit geldi.

ÇEBUTİKİN. Olga Sergejevna!

OLGA. Ne var? (Sessizlik.) Ne var?

ÇEBUTİKİN. Yok bir şey... Nasıl söyleyeceğim, bilemiyo-
rum... (Kulağına birşeyler fısıldar.)

OLGA. (Dehşet içinde.) Olamaz!

ÇEBUTİKİN. Evet... ne iş!.. Yoruldum artık, bittim. Tek
kelime bile söylemek istemiyorum... (Sıkıntıyla.) Hem
zaten ne önemi var!

MAŞA. Ne olmuş?

OLGA. (Kollarını İRİNA'nın omuzlarına dolar.) Korkunç
bir gün bu... Nasıl söyleyeceğim, bilemiyorum, bir ta-
nem...

İRİNA. Ne olmuş? Çabuk söyle, ne olmuş? Allah aşkına!
(Ağlar.)

ÇEBUTİKİN. Baron biraz önce öldü, bir düelloda.

İRİNA. (Sessizce ağlayarak.) Biliyordum, biliyordum...

ÇEBUTİKİN. (Sahnenin gerilerindeki bir sıraya oturur.)
Bittim artık... (Cebinden bir gazete çıkarır.) Ağlasın-
lar bakalım... (Usulca şarkı söylemeye başlar.) «Tral-
lal-lal-lal-la-la...» Sanki bir önemi varmış gibi!
(Üç kızkardeş, birbirlerine yaklaşmış, ayakta durmak-
tadırlar.)

MAŞA. Duyuyor musunuz bandoyu? Bizi bırakıyorlar, içle-
rinden biri hiç dönmeyecek; yapayalnızız, yeniden baş-
lıyoruz hayatımıza. Yaşamalıyız... yaşamalıyız...

İRİNA. (Başını OLGA'nın göğsüne dayar.) Bir gün gele-
cek, herkes sebebini anlayacak bunların, bu acılar niye
çekildi, anlayacak; gizli kapaklı bir şey kalmayacak o
zaman. Ama bu arada, yaşamalıyız... çalışmalıyız, sa-
dece çalışmalıyız! Yarın tek başıma gideceğim, öğret-
menlik edeceğim bir okulda, bütün hayatımı ihtiyacı
olanlara adayacağım. Şimdi sonbahar, kış gelecek ya-
kında, her şey karla örtülecek, ben çalışacağım, çalı-
şacağım...

OLGA. (Kardeşlerini kucaklayarak.) Öyle neşeli, öyle yiğit-
çe çalıyor ki bando, insan yaşamak istiyor. Ah, Tan-
rım! Zaman geçecek, hepimiz çekip gideceğiz, yüzle-
rimiz, seslerimiz unutulacak, kaç kişi olduğumuz unu-
tulacak; ama bizden sonra gelecekler var, acılarımız
neşeye dönecek onlar için, yeryüzünü huzur kaplaya-
cak, mutluluk kaplayacak, işte o zaman bizi sevgiyle
anacaklar. Ah, kardeşlerim benim, hayatımız bitmedi
daha. Yaşayacağız! Bando öyle neşeli, öyle güzel çalı-

yor ki, sanki biraz daha çalsa niye yaşadığımızı öğreneneceğiz, niye acı çektiğimizi... Bir öğrenebilseydik, bir öğrenebilseydik! *(Bando sesi gittikçe uzaklaşır. KULLİĞİN, neşeyle, gülümseyerek, şapkaıyla pelerini getirir. ANDREY, içinde Bobik'in yattığı çocuk arabasını iter.)*

ÇEBUTİKİN. *(Haftıçe şarkı söyler.)* «Tral-lal-la-ral-la-la...»

Hiç önemi yok! Hiç önemi yok!

OLGA. Bir öğrenebilseydik, bir öğrenebilseydik!

PERDE